

DAĞITIM YERLERİNE

Tarih : 27/08/2024
Sayı : 6450225777-E.1450
Konu : İttifak 8.7 Türkiye Cumhuriyeti
Rehber Ülke Yol Haritası

İlgi : 27/08/2024 tarihli ve E-36397701-000-401525 sayılı yazı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğünden alınan " İttifak 8.7 Türkiye Cumhuriyeti Rehber Ülke Yol Haritası" konulu ilgi yazı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize rica ederiz.

Saygılarımızla,

e-imzalıdır

O. Fatih SOYSAL
Genel Sekreter

Ek :

- 1- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 27/08/2024 tarihli ve E-36397701-000-401525 sayılı yazısı (6 Sayfa)
- 2- Ek-1 Alliance 8.7 Roadmap- Türkiye (17 Sayfa)
- 3- Ek-2 Report On National And International Developments In Priority Areas - Türkiye (10 Sayfa)
- 4- Ek-3 (Gayri-resmi Türkçe Çeviri) İttifak 8.7 Rehber Ülke Yol Haritası - Türkiye (19 Sayfa)
- 5- Ek-4 (Gayri-resmi Türkçe Çeviri) Önceliklendirilen Alanlarda Ulusal ve Uluslararası Gelişmeler Raporu - Türkiye (10 Sayfa)

Dağıtım:

İŞLETMEDEKİ ORGANİZE SANAYİ
BÖLGELERİ

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama: <https://ebys.osbuk.org/en/Vision.Sorgula/BelgeDogrulama.aspx?eD=BLS50VPV&eS=1450> Pin Kodu:
55132

TOBB İki Kuleleri C Kule 16. Kat, Mustafa Kemal Mah. Eskişehir Yolu 9. Km,
No: 252 (Dumlupınar Bulvarı) 06530 Çankaya / Ankara
Tel: +90 (312) 419 18 00 (PBX) **Fax:** +90 (312) 419 27 00
E-Posta: info@osbuk.org.tr **Web:** www.osbuk.org **KEP:** osbuk@hs01.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için: Gülsemin Şeneloğlu
Tel: +90 (312) 419 18 00 (PBX)/132
E-Posta: gulsemin@osbuk.org.tr

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Çalışma Genel Müdürlüğü

Sayı : E-36397701-000-401525

26.08.2024

Konu : İttifak 8.7 Türkiye Cumhuriyeti Rehber
Ülke Yol Haritası

DAĞITIM YERLERİNE

Birleşmiş Milletler "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları"nın sekizincisi olan "İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme" kapsamında istikrarlı, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyüme, tam istihdam ve herkes için insana yakışır işler desteklenmektedir. Bakanlığımız çalışmalarını yakından ilgilendiren söz konusu başlık altında "Zorla çalıştırmayı ortadan kaldırmak, modern köleliği ve insan ticaretini sona erdirmek, çocuk işçiliğinin en kötü türlerinin yasaklanmasını güvence altına almak için acil ve etkili önlemler alınması ve 2025'e kadar çocuk işçiliğinin her türünün sona erdirilmesi" hedefi yer almaktadır.

Ülkemiz, bahse konu hedefin hayata geçirilmesi adına oluşturulmuş küresel ölçekte bir ortaklık olan İttifak 8.7 kapsamında çocuk işçiliği ile mücadelede bugüne kadar edindiği kazanımları daha da ileri taşıyarak çocuk işçiliği, zorla çalıştırma ve insan ticareti ile mücadele konularında taahhütlerini eyleme geçirmek amacıyla 'Rehber Ülke' olma niyetini beyan etmiştir.

Rehber Ülke olma yolunda atılan ilk adım, 25 Ekim 2023 tarihinde Bakanlığımız koordinasyonu ve ilgili tüm paydaşların katılım ve katkılarıyla "Çocuk İşçiliği ile Mücadele", "Zorla Çalıştırma ve İnsan Ticareti ile Mücadele", "Tedarik Zincirlerinde Özen Yükümlülüğü" konu başlıklarında çalışmaların gerçekleştirildiği "Rehber Ülke Ulusal Stratejik Çalıştay"dır.

Çalıştay sonucunda elde edilen çıktılar dikkate alınarak ilgili taraflarla istişare içerisinde "Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılması", "Sorumlu İşletme Davranışının Teşvik Edilmesi" ve "Zorla Çalıştırma ve İnsan Ticareti ile Mücadele" öncelikleri çerçevesinde ülkemizin İttifak 8.7 Rehber Ülke yol haritası oluşturulmuştur. 16 Nisan 2024 tarihinde gerçekleştirilen "İttifak 8.7 Küresel Koordinasyon Grubu 18'inci Toplantısı"nda yapılan sunum sonrasında ülkemiz rehber ülke olma statüsünü elde etmiştir.

Türkiye'nin Rehber Ülke statüsünün onaylanmasının ardından bu statüye ilişkin bilgiler İttifak 8.7 web sayfasında yayınlamıştır. Detaylı bilgilere bağlantıdan ulaşılabilir: [İttifak 8.7 Türkiye Rehber Ülke Sayfası \(https://www.alliance87.org/pathfinders/turkiye\)](https://www.alliance87.org/pathfinders/turkiye)

Ayrıca, ekte ülkemizin Rehber Ülke olarak belirlediği "Yol Haritası" ve "Önceliklendirilen Alanlarda Ulusal ve Uluslararası Gelişmeler Raporu" ve ilgili dokümanların gayri-resmi Türkçe çevirileri gönderilmektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz/rica ederim.

Dr. Mehmet BAŞ
Bakan a.
Çalışma Genel Müdürü

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 46FDD20C-F8CA-49DB-8A6C-D68EA8D64548

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>

Emek Mahallesi Naci AYVALIO LU Caddesi No:13 Pk: 06520 Çankaya / ANKARA

Telefon No: +90 (312) 296 60 00 İnternet Adresi: www.csgb.gov.tr/cgm

Kep Adresi: csgb@hs01.kep.tr

KEP Adresi: csgb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Evrin

DA KALDIRAN DEM RALP

Çalışma Uzmanı

Telefon No: (312) 296 59 22

Ek:

- 1 - Ek-1 Alliance 8.7 Roadmap- Türkiye (17 Sayfa)
- 2 - Ek-2 Report On National And International Developments In Priority Areas - Türkiye (10 Sayfa)
- 3 - Ek-3 (Gayri-resmi Türkçe Çeviri) İttifak 8.7 Rehber Ülke Yol Haritası - Türkiye (19 Sayfa) (19 Sayfa)
- 4 - Ek-4 (Gayri-resmi Türkçe Çeviri) Önceliklendirilen Alanlarda Ulusal ve Uluslararası Gelişmeler Raporu - Türkiye (10 Sayfa) (10 Sayfa)

Dağıtım:

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı) (İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü) (Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü)
Strateji ve Bütçe Başkanlığına
(Sektörler ve Kamu Yatırımları Genel Müdürlüğü)
Cumhurbaşkanlığına
(Yatırım Ofisi Başkanlığı)
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına
(Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
(Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü) (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü) (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü)
Gençlik ve Spor Bakanlığına (Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
İçişleri Bakanlığına
(İller İdaresi Genel Müdürlüğü) (Emniyet Genel Müdürlüğü) (Jandarma Genel Komutanlığı) (Göç İdaresi Başkanlığı) (Sahil Güvenlik Komutanlığı)
Kültür ve Turizm Bakanlığına
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
Milli Eğitim Bakanlığına
(Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü) (Strateji Geliştirme Başkanlığı) (Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü) (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü) (Ortaöğretim Genel Müdürlüğü)
Sağlık Bakanlığına
(Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü) (Strateji Geliştirme Başkanlığı) (Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 46FDD20C-F8CA-49DB-8A6C-D68EA8D64548

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>

Emek Mahallesi Naci AYVALIO LU Caddesi No:13 Pk: 06520 Çankaya / ANKARA

Telefon No: +90 (312) 296 60 00 İnternet Adresi: www.cs.gb.gov.tr/cgm

Kep Adresi: cs.gb@hs01.kep.tr

KEP Adresi: cs.gb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Evrin

DA KALDIRAN DEM RALP

Çalışma Uzmanı

Telefon No: (312) 296 59 22

Tarım ve Orman Bakanlığına
(Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı) (Bitkisel
Üretim Genel Müdürlüğü) (Tarım Reformu Genel
Müdürlüğü)
Diyanet İşleri Başkanlığına
(Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığına
Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
Başkanlığına
Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüne
(Aktif İşgücü Hizmetleri Dairesi Başkanlığı)
(İstihdam Hizmetleri Dairesi Başkanlığı)
Ticaret Bakanlığına
(Uluslararası Hizmet Ticareti Genel
Müdürlüğü)(İhracat Genel Müdürlüğü) (Uluslararası
Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü)
(Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü)
(Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel
Müdürlüğü)
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına
(Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel
Müdürlüğü) (Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü)
Adalet Bakanlığına
(Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi
Başkanlığı) (Adli Sicil ve İstatistik Genel
Müdürlüğü) (Ceza İşleri Genel Müdürlüğü) (İnsan
Hakları Dairesi Başkanlığı) (Mevzuat Genel
Müdürlüğü)
Dışişleri Bakanlığına
(Uluslararası Ekonomik İşler Genel Müdürlüğü)
Hazine ve Maliye Bakanlığına
(Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı)
Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına
(Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Daire Başkanlığı)
(Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı)
Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığına
Gümrük Muhafaza Hizmetleri Dairesi Başkanlığına
Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu Başkanlığına
Türkiye Barolar Birliğine
Oğuzlar Mah. Barış Manço Cad. Av. Özdemir Özok
Sk. No: 8
Balgat-Çankaya ANKARA

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 46FDD20C-F8CA-49DB-8A6C-D68EA8D64548

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>

Emek Mahallesi Naci AYVALIO LU Caddesi No:13 Pk: 06520 Çankaya / ANKARA

Telefon No: +90 (312) 296 60 00 İnternet Adresi: www.cs.gb.gov.tr/cgm

Kep Adresi: cs.gb@hs01.kep.tr

KEP Adresi: cs.gb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Evrin

DA KALDIRAN DEM RALP

Çalışma Uzmanı

Telefon No: (312) 296 59 22

Türkiye Belediyeler Birliğine
KAVAKLIDERE MAH. ATATÜRK BULVARI
ANKARA ÇANKAYA
TÜRK-İŞ Türkiye İşçi Sendikaları
Konfederasyonuna
Bayındır Sokak No: 10
Kızılay-Çankaya ANKARA
Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonuna
Tunus Caddesi No: 37
Çankaya ANKARA
DİSK-Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları
Konfederasyonuna
Dikilitaş Mah. Eren Sk. No: 4
Beşiktaş BEŞİKTAŞ / İSTANBUL
Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
(TİSK)na
Koç Kuleleri Söğütözü Mh. Söğütözü Cd. No:2 A
Blok Kat:28 06510 Çankaya ANKARA
AVRUPA KONSEYİ ANKARA PROGRAM
OFİSİNE
YILDIZEVLER MAH. R.TAGORE CAD. NO. 10/8
ANKARA
Uluslararası Göç Örgütü Türkiye Ofisine
Birlik Mahallesi Şehit Kurbanı Akboğa Sokak No:24
Çankaya/Ankara Türkiye ANKARA
Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezine
Beştepe Mahallesi, Eskişehir Yolu No: 6, A Blok
Armada İş Merkezi, Kat 12 ÇANKAYA / ANKARA
UNICEFE
Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek
Komiserliği(UNHCR)ne
Tiflis Cad. 552. Sok. No:3 Sancak Mah. ÇANKAYA
/ ANKARA
Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Türkiye Ofisine
Ferit Recai Ertuğrul Caddesi No. 4, 06450 Oran,
ÇANKAYA / ANKARA
Adil İşçilik Derneği (FLA)ne
Batı Nida Kule Barbaros Mahallesi Begonya Sk. no:1
34746 Ataşehir/İstanbul ANKARA
TÜRK KIZILAY DERNEĞİNE
CARE International Turkeye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Do rulama Kodu: 46FDD20C-F8CA-49DB-8A6C-D68EA8D64548

Do rulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>

Emek Mahallesi Naci AYVALIO LU Caddesi No:13 Pk: 06520 Çankaya / ANKARA

Telefon No: +90 (312) 296 60 00 İnternet Adresi: www.cs.gb.gov.tr/cgm

Kep Adresi: cs.gb@hs01.kep.tr

KEP Adresi: cs.gb@hs01.kep.tr

Bilgi için:Evrin

DA KALDIRAN DEM RALP

Çalışma Uzmanı

Telefon No:(312) 296 59 22

Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneğine
Aşağı Dikmen Mah. Galip Erdem Cad. No: 42-44
Çankaya / ANKARA ÇANKAYA
Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezine
Ankara Adalet Sarayı Kat : 2 No :94 Sıhhiye
ANKARA

IOM ULUSLARARASI GÖÇ DERNEĞİNE
Eşit Yaşamı ve Sürdürülebilir Kalkınmayı
Destekleme Derneğine
Mustafa Kemal Mahallesi. Dumlupınar Bulvarı 274/6
Mahall Ankara, E Blok/22. Çankaya/Ankara
ANKARA

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanlığına
Türkiye İhracatçılar Meclisi Başkanlığına
Alman-Türk Ticaret ve Sanayi Odasına
Yeniköy Tarabya Cad. No:88 Tarabya İstanbul
İSTANBUL

Pikolo Derneğine
Akyazı Mh. Ahmet Cemal Mağden Cd.No:39/2
Altınordu/ORDU ANKARA
Genç Hayat Vakfına
Yeşilce Mah., Yunus Emre Cad., Dalgıç Sok No:1,
34418 KAĞITHANE / İSTANBUL

Kalkınma Atölyesine
Çankaya Mahallesi Üsküp Caddesi Erim İşhanı
No:16 Daire:14/1 ÇANKAYA / ANKARA
Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (Ebrd)na
Minerva İş Dünyası ve İnsan Hakları Derneğine
55.Sk. 42 Maslak, B Blok, No: 542/4, 34485
Sarıyer/İstanbul İSTANBUL

Rainforest Allianceye
Kazlıçeşme Mahallesi, Kennedy Caddesi Büyükyalı,
İstanbul Sitesi K Blok Daire 1 ZEYTİNBURNU /
İSTANBUL

Türkiye Ziraat Odaları Birliğine
TÜRKİYE ESNAF VE SANATKARLARI
KONFEDERASYONUNA
Kavaklıdere, Tunus Cd. No:4, 06680
Çankaya/Ankara ANKARA
Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD)ne
Adres: İran Cad. No: 39 / 4 Gaziosmanpaşa
06700 Ankara - Türkiye ANKARA

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 46FDD20C-F8CA-49DB-8A6C-D68EA8D64548

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>

Emek Mahallesi Naci AYVALIO LU Caddesi No:13 Pk: 06520 Çankaya / ANKARA

Telefon No: +90 (312) 296 60 00 İnternet Adresi: www.csgeb.gov.tr/cgm

Kep Adresi: csgeb@hs01.kep.tr

KEP Adresi: csgeb@hs01.kep.tr

Bilgi için:Evrin

DA KALDIRAN DEM RALP

Çalışma Uzmanı

Telefon No:(312) 296 59 22

Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneğine
Çobançeşme E5 Yanyol Caddesi No:4 BAKIRKÖY /
İSTANBUL

Yased Uluslararası Yatırımcılar Derneğine
BALMUMCU BEŞİKTAŞBARBAROS BULVARI
MORBASAN SKB BLOK KAT:1İSTANBUL
(OSBÜK) Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşuya
Mustafa Kemal, TOBB İkiz Kuleleri C Kule 16. Kat,
Dumlupınar Blv. 9. Km D:No: 252, 06530 Çankaya
ANKARA

HAYATA DESTEK DERNEĞİNE
Koşuyolu Mah. Cenap Şehabettin Sok. No:42 34718
Kadıköy İSTANBUL

Save The Children International Türkiye Doğrudan
Faaliyet Ofisine

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. No:245 USO
Center Kat:110 Maslak İSTANBUL

EĞİTİM REFORMU GİRİŞİMİNE
Bankalar Cad. No 2 Karaköy Minerva Han Kat 5
34425 Karaköy İSTANBUL

Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfına
Uluslararası Çocuk Hakları Elçileri Derneğine
Barbaros Mah. Bülten Cad. 21/6 ÇANKAYA /
ANKARA

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 46FDD20C-F8CA-49DB-8A6C-D68EA8D64548

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>

Emek Mahallesi Naci AYVALIOĞLU Caddesi No:13 Pk: 06520 Çankaya / ANKARA

Telefon No: +90 (312) 296 60 00 İnternet Adresi: www.csgb.gov.tr/cgm

Kep Adresi: csgb@hs01.kep.tr

KEP Adresi: csgb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Evrin DA KALDIRAN DEM RALP

Çalışma Uzmanı

Telefon No: (312) 296 59 22

The Pathfinder Country Roadmap of the Republic of Türkiye

Ministry of Labour and Social Security

CONTENTS

FOREWORD	iii
ALLIANCE 8.7 AND PATHFINDER COUNTRY	1
TÜRKİYE’S COURSE OF BECOMING A PATHFINDER COUNTRY	2
ELIMINATION OF CHILD LABOUR	3
PROMOTING RESPONSIBLE BUSINESS CONDUCT	6
COMBATING FORCED LABOUR AND HUMAN TRAFFICKING	8
NATIONAL ROADMAP: PRIORITIES	11

FOREWORD

Türkiye has been maintaining its determined efforts to increase the welfare of its citizens and to carry them into the future through the adopting of a social policy approach that protects human rights and freedoms, prioritizes green economic development, and aims to achieve a world without forced labour, human trafficking, and child labour. The policy objectives of the “Century of Türkiye” have been prepared with a people-oriented approach to improve fundamental rights and freedoms.

While the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs) focus on the 2030 targets, aiming to leave no one behind in the broadest sense, Türkiye's deep-rooted social state approach is based on an understanding in which all segments are to be protected, cared for, supported, and enabled to look to the future with confidence.

The Pathfinder Country Roadmap of the Republic of Türkiye, a document that includes results of a national strategic workshop and reinforces both national and global targets in achieving Türkiye's Sustainable Development Goal 8.7, is a guidance to take urgent and effective steps to completely eradicate forced labor, human trafficking, and child labor.

Türkiye, as an Alliance 8.7 Pathfinder Country, aims to develop further the gains it has made to date in elimination of child labour, and to reinforce its determination in the field of combatting forced labour and human trafficking as well as being a country that shares its experience in this field.

We are firmly dedicated to cultivating an innovative working environment aligned with international labour standards, promoting opportunities for women and men to obtain decent and productive work, in conditions of freedom, equity, security and dignity. Our vision revolves around the welfare state where labour rights are paramount, fostering an atmosphere conducive to effective dialogue mechanisms and harmonious work dynamics. Our unwavering dedication extends to ensuring every citizen has the chance to engage in decent work, thereby not only enhancing their households but also actively fostering the sustainable development of our country through equitable and decent employment opportunities for all.

With these in mind, I sincerely believe our work to become a Pathfinder Country will serve the purpose of preparing a better future for our country and all citizens of the world, and I hope this important step will benefit and serve well for the whole.

Prof. Dr. Vedat İŞIKHAN

Minister of Labour and Social Security

ALLIANCE 8.7 AND PATHFINDER COUNTRY

Target 8.7 of the United Nations (UN) Sustainable Development Goals (SDGs) is determined as; *“Taking urgent and effective measures to eliminate forced labour, ending modern slavery and human trafficking, and ensuring the prohibition and eliminating the worst forms of child labour including recruitment and use of children as soldiers, and eliminate all forms of child labor by 2025.”*

Alliance 8.7 is a global cooperation to take immediate and effective measures to eliminate forced labour, modern slavery, human trafficking and child labour, in line with Target 8.7 of the UN’s 2030 Agenda for Sustainable Development.

Alliance 8.7 currently comprises 26 Pathfinder countries, 15 candidate countries and 500 partners. Partners include academic institutions and organizations, think tanks, international and regional organizations, non-governmental organizations and foundations, government departments, workers' and employers' organizations, press/media and journalist networks, and platforms of victims of trafficking.

Alliance 8.7 also plays an important role in raising awareness and knowledge sharing on the best practices. The action groups established under the Alliance enable relevant regional and global stakeholders to connect and collaborate on specific focus areas.

A Pathfinder Country (PFC) is a country that is committed to achieving Sustainable Development Goal 8.7. Pathfinder countries commit to prioritizing and cooperating with other countries to accelerate efforts to achieve Target 8.7 on ending child labour, forced labour, modern slavery and human trafficking. All Pathfinder countries are expected to adopt and apply all applicable international human rights and standards, including international labour standards.

After the Global Coordination Group (GCG) of Alliance 8.7 grants the PFC status, the implementation phase will officially start and Türkiye as the PFC will focus on the implementation of the road map and its’ national commitments based on the Alliance 8.7 Accountability Framework.

The sections below offer Türkiye’s intention and process of becoming a pathfinder country as well as recent developments that took place and measures envisioned in line with the SDG Target 8.7 to eliminate child labour, modern slavery and human trafficking, and forced labour.

TÜRKİYE'S COURSE OF BECOMING A PATHFINDER COUNTRY

Since its inception, the Ministry of Labour and Social Security (MoLSS) has been endeavoring to foster social dialogue, advocate for social justice, and promote labour peace, while prioritizing the protection of fundamental human rights as part of its mandate, policy development, and implementation.

Türkiye has ratified 10 fundamental ILO conventions, including those related to the combatting child labour, forced labour, occupational health and safety, equality and discrimination, and freedom of association and collective bargaining, with a view to ensure lasting peace, prosperity and progress in working life with particular focus on fundamental human rights and the provision of access to decent work, while ensuring the harmonization of its labour legislation with international norms. In addition, Türkiye also published the "National Guiding Principles on Working Life" in 2022, prepared with the contributions of all stakeholders to guarantee the fundamental principles and rights at work, while accommodating to changes and transformations that are in line with the requirements of the age.

The issue of joining Alliance 8.7 was first put on our country's agenda as a result of the consultations carried out at the 5th Global Conference on the Elimination of Child Labour held in South Africa. The motive behind becoming a Pathfinder Country is to share Türkiye's 30 years of experience in elimination of child labor with the alliance countries as well as to support both national and global measures that contribute to achieving the SDG Target 8.7.

In this context, aware of the importance and necessity of bringing all social partners together, setting a common agenda and reaching a consensus on priorities for action at the country level, a National Strategic Workshop was organized in October 2023, along the margins of celebrations for the 100th anniversary of the Turkish Republic. The Workshop brought the respective national and international stakeholders of the world of work and was held with the participation of the Minister of Labour and Social Security and ILO Türkiye Director.

In the Workshop, panels and technical meetings were held in areas of elimination of child labour, due diligence in supply chains, forced labour and human trafficking. The reports of the workshop were based on the contributions of 260 participants representing relevant public institutions and organizations, social partners, professional organizations, international organizations, universities, NGOs and private sector enterprises. The outcomes of the workshop formed the basis of this roadmap of Türkiye to become a PFC.

ELIMINATION OF CHILD LABOUR

Context and Current Global Situation

Creating a common definition of child labour is very difficult due to the different historical, social and cultural contexts in each country. For this reason, the definitions contained in internationally recognized documents are quite guiding and well-accepted.

Article 1 of the United Nations (UN) Convention on the Rights of the Child, ratified by Türkiye, recognizes everyone under the age of 18 as a child. According to the International Labour Organization (ILO), child labour is defined as “work that deprives children of their childhood, their potential and their dignity, and that is harmful to physical and mental development”.

ILO Convention No. 138 on the Minimum Age states that the minimum age for employment “shall not be less than the age of completion of compulsory schooling and, in any case, not less than 15 years of age”. In the continuation of the mentioned article, an exception to this provision was made, allowing each member state to set the minimum age initially as 14, after consultation with relevant employer and worker organizations. ILO Convention No. 182 on Immediate Action for the Prohibition and Eradication of the Worst Forms of Child Labor has established a universal commitment by all ILO member states to protect every child, everywhere, from child labor and its worst forms.

The ILO’s 2020 report on child labour, “Child Labour: Global Estimates 2020, Trends and the Road Forward” warns that the progress made towards ending child labour has stopped for the first time in 20 years and that the downward trend that led to a 94 million decrease in the number of child workers between 2000 and 2016 has been reversed. According to the report, the number of child workers in the world had increased from 152 million in 2016 to 160 million in 2020.

In 2022, the ILO and the United Nations Children’s Fund (UNICEF) published a report titled “The Role of Social Protection in the Elimination of Child Labour: Evidence Review and Policy Implications”, reporting that one in every 10 children between the ages of 5 and 17 years is engaged in child labour. In the report, it is stated that the progress made in elimination of child labour has been stalled since 2016, and it is predicted that child labour will increase further due to increasing poverty and vulnerability due to the COVID-19 pandemic.

Current Situation of Child Labour in Türkiye

MoLSS has been actively engaged in elimination of child labour since the early 1990s. With the joint efforts of the Ministry and all stakeholders, Türkiye has become one of the first six countries to participate in the ILO's International Programme on the Elimination of Child Labour (IPEC) in 1992. Furthermore, Türkiye respectively ratified the UN Convention on the Rights of the Child in 1994; ILO Convention No. 138 on the Minimum Age for Admission to Employment in 1998, and ILO Convention No. 182 on the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour in 2001. In the meantime, labor legislation and relevant institutional structures were aligned accordingly with international norms and regulations.

The Labor Law No. 4857 constituting the legal framework of elimination of child labour, includes provisions on minimum working age for children, the prohibition of employment of children, working hours allowed for children who have completed their basic education and are not attending school and working hours of children attending school during school period. The legislation also includes provisions to protect children in working life along with the penalties and sanctions to effectively implement these provisions.

According to Article 71 of the Labour Law, employment of children under the age of 15 years is prohibited. However, it is stipulated that children who have completed the age of 14 and completed the compulsory primary education age may engage in light work, so long as it does not interfere with their physical, mental, social and moral development. The same provision also states that the work cannot hinder children's attendance at school.

The success of these studies and the exemplary projects carried out were also welcomed on global platforms. Türkiye was chosen as an exemplary country in elimination of child labor at the ILO Labor Conference in 2006.

Under C182, the MoLSS prepared the National Time-Bound Policy and Programme Framework for the Elimination of Child Labour for the years 2005-2015 with the contributions of all relevant institutions, organizations and social partners. Following its successful implementation, the National Program for Elimination of Child Labor (2017-2023) was prepared as a result of the important steps taken by Türkiye in the prevention of child labour, 2018 was declared the "Year Against Child Labour", and significant progress has been made for elimination of child labour with the momentum gained by the successful implementation of National Programs.

The priority given to and achievements towards eliminating of child labour in national plans and programs, application to Alliance 8.7 to become a pathfinder country along with conducting national strategic workshop and preparing the roadmap for Alliance 8.7 all show

the determined stance of the Republic of Türkiye and make it meaningful to be considered as a model country.

According to official statistics published by the Turkish Statistical Institute (TurkStat), there has been a significant decrease in child labour over the years. While in 1994, the proportion of children in the 6-17 age group engaged in economic activities was 15.2%, this rate was recorded as 4.4% for children in the 5-17 age group in 2019.

According to the results of a 2019 survey, 70.6% of children in the 5–17 age group who are engaged in economic activities were male and 29.4% were female. It is seen that 79.7% of these children were above the minimum working age according to the legal legislation, 15.9% were aged 12–14 and 4.4% were aged 5–11.

Analysing children's attendance status at schools, 65.7% of the children engaged in economic activities were continuing their education while 34.3% did not continue their education.

PROMOTING RESPONSIBLE BUSINESS CONDUCT

Context and Current Global Situation

Recent developments compelling companies to adopt a human rights and environmentally responsible business conduct approach in their operations and supply chains have provided a more concrete and binding basis for the global business and human rights agenda.

The due diligence of multinational corporations had been previously fulfilled through voluntary measures and practices. Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy (MNE Declaration) is the only ILO instrument that provides direct guidance to enterprises (multinational and national) on social policy and inclusive, responsible and sustainable workplace practices. Later, a global standard on the issue was introduced by the UN Business and Human Rights Guiding Principles. These principles identify issues of how to prevent and handle the negative effects of businesses on human rights. It also lays out the expectations from States and the business world under three pillars titled: “The State Duty to Protect Human Rights”, “The Corporate Responsibility to Respect Human Rights” and the “Access to Remedy”. With these principles, the emphasis on providing decent work opportunities and taking measures to protect human rights is not put only on States. The principles also clearly underline the responsibilities of the private sector regarding controlling and improving working conditions in supply chains.

A new era has begun in sustainable development goals (SDG) and the fight against climate change by transforming these issues into a global agenda. In this new era, the behaviours of companies and their initiatives related to corporate sustainability have been identified as playing an important role in the achievement of the SDGs related to both the environment and human rights, as well as the national green and digital transformation targets of countries.

In this regard, companies are obliged to integrate so called “due diligence” into their company policies to identify, prevent, and mitigate adverse impacts on human rights, the environment, as well as good governance throughout their supply chains.

All these global advancements will contribute to the development of respect for environment and human rights in work life. In addition, it is important to note that, EU is integrating due diligence policies in many of its Green Deal legislation, as a criterion for market access. Due to Türkiye’s high level of economic and trade integration with the EU, Türkiye is closely following the new Green Deal legislative work of the EU in order to ensure free movement of goods within the Customs Union.

Current Situation of Responsible Business Conduct in Türkiye

The Universal Declaration of Human Rights, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights and the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work are important reference points in the context of human rights. The OECD Guidelines on Multinational Enterprises are compiled based on these documents. Türkiye became a party to the Guidelines for Multinational Enterprises on 27 June 2000 and duly adopted the principles and standards related to responsible business conduct within the framework of these guidelines.

With the adoption of the Paris Agreement in 2021, Türkiye has joined the global pledge to combat climate change and committed to reach its net-zero target by 2053. Being the customs union partner of the EU, the Green Deal process has become the main focus of Türkiye in its green and digital transformation efforts.

Within this perspective, the Green Deal Action Plan of Türkiye is published in July 2021 with the Presidential Circular No. 2021/15. This plan outlines the actions to adopt measures for harmonizing with EU's Green Deal, with the active participation of the public and private sector. The Action Plan includes a total of 32 objectives and 81 actions to be implemented by various institutions and stakeholders. More focused and sectoral work has been going on under the 20 Specialized Working Groups, which include harmonization of EU's technical legislation on sustainable products. In that respect, Türkiye aims to address climate change mitigation goals on the one hand and to transform its industry and economy for more sustainable production in order to maintain its privileged access to the EU market within the Customs Union.

Based on the UN Guiding Principles on Business and Human Rights, principles regarding working life were determined also at the national level, titled "National Guiding Principles on Working Life" and were published by the MoLSS on 23 November 2022. The Guiding Principles consist of 11 articles addressing the issues of human rights, discrimination, child labour, forced labour, collective bargaining and freedom of association, occupational health and safety, green growth, decent work, guidance and complaint mechanisms.

COMBATING FORCED LABOUR AND HUMAN TRAFFICKING

Context and Current Global Situation

Human trafficking refers to “the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons for exploitation, by means of force or threat of force, or by any other form of coercion, abduction, fraud, deception, abuse of influence, taking advantage of a person's helplessness or gaining the consent of persons having control over another person in order to gain profit or advantage for that person or others”.¹ The concept of human trafficking in the context of labor exploitation, in other words forced labour is defined in ILO Convention No. 29 on Forced Labour as “all work or service which is exacted from any person under the menace of any penalty and for which the said person has not offered himself or herself voluntarily”.

Human trafficking is a serious crime that targets and exploits the most vulnerable segments of society. The nature of human trafficking evolves rapidly over time depending on various factors including changes in international politics and economic situation. It is a type of crime that violates people's fundamental rights such as freedom and security.

The crime of human trafficking has a dynamic structure and appears in various forms. The most outstanding forms are forced labour, forced service, forced marriage, prostitution and organ/tissue trafficking, forced begging of children, being used in crime, illegal adoption or child labour.

According to official statistics, forced labour is the most common form of exploitation in human trafficking, along with sexual exploitation. In the 2022 "Global Report on Human Trafficking" by the UN Office for Combatting Drugs and Crime, among the forms of exploitation of human trafficking victims identified in 2020, forced labor accounted for 38.8 percent, sexual exploitation was 38.7 percent, multiple forms of abuse were 10.3 percent, and forced exploitation occurred at a rate of 10.2 percent.

As noted by the Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings (GRETA), identifying victims of trafficking for labour exploitation can be challenging in many ways. In practice, differences can arise in terms of the interpretation and application of labour standards and the definition of labour exploitation.

The crime of human trafficking can occur within the borders of the country, but it can also be a transnational crime. To prevent the crime of human trafficking and to be successful in

---

¹ UN, November 15, 2000. UNODC Website. “Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children” https://www.unodc.org/documents/treaties/Special/2000_Protocol_to_Prevent_2C_Suppress_and_Punish_Trafficking_in_Persons.pdf

combatting this crime, cooperation is needed. By cooperating with national and international partners, human trafficking can be minimized; victims can be protected and supported via accurately conducted investigations and prosecutions.

In this regard, national and international cooperation is vital for the comprehensive and effective elimination of human trafficking. Victims, especially those with irregular migrant status, may not want to file a complaint or get involved in criminal processes due to fear of deportation or retaliation from traffickers. At that point, it should be the state, non-governmental organizations, unions and the private sector's duty to act collectively and in coordination.

Current Situation of Human Trafficking in Türkiye

It is a fact that every country in the world is affected by the crime of human trafficking depending on whether they are destination, transit and/or source country. While Türkiye was one of the source and transit countries for migration in the past, in recent years as a result of conflicts around the region, it has also become a destination country due to its developing economy and decent living conditions.

Türkiye can thus be considered a pioneer among those who signed the international protocol on combating human trafficking at the very beginning and continues its determination on the issue.

Türkiye ratified Convention No. 105 on the Abolition of Forced Labour in 1961 and Convention No. 29 on Forced Labour in 1998, which are among the fundamental conventions of the ILO. In addition, it signed the "United Nations Convention against Transnational Organized Crime" and the "Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime" adopted at a conference held in Palermo in December 2000.

Then in 2002, Türkiye for the first time approved human trafficking as a crime by adding an article (201/b) to its (national) Turkish Penal Code No. 765.

To ensure the cooperation and coordination of relevant institutions and organizations in matters related to human trafficking, a "National Task Force on Combating Trafficking in Human Beings" was established by the Ministry of Foreign Affairs in 2002, and a "National Action Plan on Combating Trafficking in Human Beings" was prepared in 2003.

In 2009, the Second National Action Plan was launched by the National Task Force, and the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, an important convention addressing the issue of human trafficking, was signed.

To protect the victims of human trafficking, various legal measures were taken. Among them is the Foreigners and International Protection Law No. 6458² enacted in 2013 and the International Labor Law No. 6735 entered into force in 2016.

The National Task Force on Combating Trafficking in Human Beings convened between 2002 and 2015 with the participation of relevant public institutions under the coordination of the Ministry of Foreign Affairs was transformed into the Coordination Commission on Combating Trafficking in Human Beings in 2016, and again transformed to a unit called Coordination Board on Combating Trafficking in Human Beings in 2021 under the coordination of the Presidency of Migration Management (PMM).

The Group of Experts on Combating Human Trafficking (GRETA) has been visiting Türkiye since 2018, and activities have been carried out to increase the efficacy of anti-trafficking activities in the country in line with GRETA's reports prepared on the current situation in Türkiye.

Furthermore, under a decision taken in 2020 by the Coordination Commission on Combating Trafficking in Human Beings, the Human Rights and Equality Institution of Türkiye (TIHEK) was designated as the National Rapporteur Institution, responsible for examining and reporting on the activities carried out related to the fight against human trafficking. Based on this, the Working Group on Combating Trafficking in Human Beings was established to carry out all relevant works and operations on the subject, including the implementation of the National Action Plan on Combating Trafficking in Human Beings.

Among the forms of human trafficking crimes, sexual exploitation and labour exploitation have been at the top in the last five years.

As a result of the awareness-raising activities and training that the Presidency of Migration Management (PMM) has been implementing since 2014, there has been an increase in the number of suspected victims over the years.

While the PMM interviewed 8,077 people suspected of being victims of human trafficking in 2021, this number increased by 163% to 21,236 in 2022.

Between 2018 and 2022, 1,378 victims of human trafficking were identified, and while the number of victims was 134 in 2018, this number increased to 345 in 2022. When the age range of victims is viewed, it is seen that approximately 30% of the victims were children and 60% were between the ages of 18 - 35 in 2018 - 2022.

The majority of victims in Türkiye are women who have been trafficked for sexual exploitation. In the last five years, 82.1% of identified victims were women.

---

²With this, requirements to get residence permits for human trafficking victims differ from other residence permits. Also the law stipulated that victims of human trafficking benefitting from "victim support procedures" shall not be deported.

NATIONAL ROADMAP: PRIORITIES

The Roadmap is constructed around three priority areas identified by the Turkish government following strategic workshops and consultations with all relevant stakeholders:

1. Eliminating Child Labour: To increase the effectiveness of protective and preventive mechanisms established with a sectoral approach by strengthening the cooperation and coordination at national and international levels via social dialogue in order to prevent child labour.

2. Promoting Responsible Business Conduct: To encourage work on promoting responsible business conduct and due diligence via social dialogue to ensure decent work standards at both national and international levels.

3. Combating Forced Labour and Human Trafficking: To strengthen national and international partnerships to accelerate progress in combatting labor exploitation, forced labor, and human trafficking.

The following sections include the strategies and activities deemed necessary to achieve each priority. While certain periods are envisaged for the completion of certain measures, some are deemed to be continuous. As a result of annual reports and evaluations to be made regarding the priorities, necessary revisions or updates will be made on the measures in order to achieve the goals of 8.7.

PRIORITY 1: ELIMINATING CHILD LABOUR

MAIN OBJECTIVE 1:

Increase effectiveness of protective and preventive mechanisms established with a sectoral approach by strengthening cooperation and coordination at national and international levels via social dialogue to prevent child labour.

Sub-objective 1.1:

Evaluate the impact of the 2017–2023 National Programme on the Elimination of Child Labour and prepare a comprehensive policy/strategy document on eliminating child labour based on the impact assessment and current needs.

Implementing body/bodies and stakeholders: MoLSS and relevant line ministries, social partners, relevant NGOs, ILO, UNICEF

Implementation schedule: 2024-2028

Sub-objective 1.2:

Improve child labour monitoring, identification and referral system.

Implementing body/bodies and stakeholders: MoLSS and relevant line ministries, social partners, relevant NGOs, ILO, UNICEF

Implementation schedule: 2024-2027 (on a biennial basis covering 2024-25 and 2026-27)

Sub-objective 1.3:

Improve level of awareness and knowledge of all stakeholders in eliminating child labour.

Implementing body/bodies and stakeholders: MoLSS and relevant line ministries, social partners, relevant NGOs, ILO, UNICEF

Implementation schedule: 2024-2028

Sub-objective 1.4:

Review the effectiveness of administrative sanctions for child labour in workplaces and carry out actions to increase the inclusiveness of labour legislation.

Implementing body/bodies and stakeholders: MoLSS,

Implementation schedule: 2025

PRIORITY 2: PROMOTING RESPONSIBLE BUSINESS CONDUCT**MAIN OBJECTIVE 2:**

Encourage works on promoting responsible business conduct and due diligence via social dialogue to ensure decent work standards at both national and international levels.

Sub-objective 2.1:

Identify duties and responsibilities of all relevant actors in Türkiye to promote responsible business conduct and due diligence through social dialogue and to establish a coordination mechanism.

Implementing body/bodies and stakeholders: MoLSS and relevant line ministries, social partners, private sector representatives (*chamber of commerce, chamber of industry, chamber of merchants and craftsmen, importer and exporters' associations, etc.*), NGOs, ILO, UNDP

Implementation schedule: 2024-2028

Sub-objective 2.2:

Increase awareness of all relevant stakeholders on responsible business conduct and due diligence with a focus of social dialogue.

Implementing body/bodies and stakeholders: MoLSS and relevant line ministries, social partners, private sector representatives (*chamber of commerce, chamber of industry, chamber of merchants and craftsmen, importer and exporters' associations, etc.*), NGOs, ILO, UNDP

Implementation schedule: 2024-2025

Sub-objective 2.3:

Conduct a pilot sector study to generate a model on sectors' current needs and risk areas on due diligence in supply chains.

Implementing body/bodies and stakeholders: MoLSS and relevant line ministries, private sector representatives, social partners, relevant NGOs, ILO

Implementation schedule: 2024-2025

PRIORITY 3: COMBATING HUMAN TRAFFICKING AND FORCED LABOUR

MAIN OBJECTIVE 3:

Strengthen national and international partnerships to accelerate progress in combatting labour exploitation, forced labour and human trafficking.

Sub-objective 3.1:

Finalize the National Action Plan on Combating Human Trafficking.

Implementing body/bodies and stakeholders: Presidency of Migration Management (PMM), MoLSS, Ministry of Justice, Ministry of Family and Social Services, International Organization for Migration (IOM), ILO and other relevant NGOs.

Implementation schedule: 2024 - 2025

Sub-objective 3.2:

Improve the level of awareness and knowledge of relevant stakeholders on human trafficking.

Implementing body/bodies and stakeholders: Presidency of Migration Management (PMM), MoLSS, Ministry of Justice, Ministry of Family and Social Services, International Organization for Migration (IOM), ILO and other relevant NGOs.

Implementation schedule: 2024 - 2028

Sub-objective 3.3:

Review of the relevant legislation and improve if necessary.

Implementing body/bodies and stakeholders: Presidency of Migration Management (PMM), MoLSS, Ministry of Justice, Ministry of Family and Social Services, International Organization for Migration (IOM), and other relevant NGOs.

Implementation schedule: 2024 - 2027

Sub-objective 3.4:

Increase effectiveness of support services for the victims of human trafficking and develop new service models if the need is identified.

Implementing body/bodies and stakeholders: Presidency of Migration Management (PMM), MoLSS, Ministry of Justice, Ministry of Family and Social Services, International Organization for Migration (IOM), and other relevant NGOs.

Implementation schedule: 2024 - 2028

ANNEX: Report on National and International Developments in Priority Area

ANNEX

REPUBLIC OF TÜRKIYE PATHFINDER COUNTRY ROAD MAP REPORT ON NATIONAL AND INTERNATIONAL DEVELOPMENTS IN PRIORITY AREAS

NATIONAL AND INTERNATIONAL DEVELOPMENTS IN THE EFFORTS TO ELIMINATE CHILD LABOUR

The Ministry of Labour and Social Security (MoLSS) has been actively addressing the issue of child labour since the early 1990s, working with all relevant stakeholders and ensuring the coordination and cooperation of all public institutions and organizations, social partners, professional organizations, international organizations and non-governmental organizations (NGOs) working in the area of child labour.

In this context, the historical process and activities carried out in the fight against child labour from past to present are presented below in chronological order:

1990- Türkiye signed the United Nations (UN) Convention on the Rights of the Child. The Convention emphasises the importance of international cooperation to improve the living conditions of children in all countries, stipulating that everyone shall be considered a child up until the age of 18, other than those who come of age at an earlier age according to the laws applicable to children.

1992- “Department of Working Children” (ÇGM) was established under the General Directorate of Labour (GDL) of the MoLSS.

1992- Within the scope of the Memorandum of Understanding signed between Türkiye and the International Labour Organization (ILO), Türkiye became one of the first six countries to join the ILO’s Programme on the Elimination of Child Labour (IPEC).

1994- The 1st Child Labour Force Survey was conducted by the Turkish Statistical Institute (TurkStat).

- The child labour rate among those aged 6–17 years was recorded as 15.2 percent.

1998- Türkiye ratified ILO Convention No.138 on Minimum Age (C138).

1999- The 2nd Child Labour Force Survey was conducted by TurkStat.

- The child labour rate among those aged 6–17 years was recorded as 10.3 percent.

2001- Türkiye ratified ILO Convention No. 182 “Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour Convention”, as well as Recommendation No. 190.

2002- 12 June was declared “World Day for the Elimination of Child Labour” by the ILO. The date is also accepted by our country and on which activities are organized every year, has an important impact on the determination in the elimination of child labour.

2003- Article 71 of the Labour Law No. 4857 sets the minimum working age as 15 years, stipulating that children who have completed 14 years of life and compulsory primary education may be employed in light work that does not interfere with their physical, mental, social and moral development, nor limit the attendance of those who are continuing their education.

2004- The “Regulation on the Procedures and Principles of Employment of Child and Young Workers” prepared on the basis of Article 71 of the Labour Law entered into force.

2005- 2005/5 Prime Ministry Circular on Children Living/Working on the Streets entered into force.

2005- In line with ILO Convention No. 182, the “National Time-Bound Policy and Programme Framework for the Elimination of Child Labour (ZBPPF) was implemented by the MoLSS for the period 2005–2015 in order to eliminate the worst forms of child labour with the contributions of all relevant institutions and organizations. With this Program, the main objective was set as the prevention of child labour, especially its worst forms, within a period of 10 years through comprehensive measures such as the elimination of poverty, which constitute the main reasons for children entering the working life, increasing the quality and accessibility of education, and raising social awareness and sensitivity.

2006- The 3rd Child Labour Force Survey was conducted by TurkStat.

- The child labour rate among those aged 6–17 years was recorded as 5.9 percent.

2006- As a result of the efforts made, Türkiye was selected as a model country in the elimination of child labour at the 95th ILO Labour Conference.

2010- The Prime Ministry Circular No. 2010/6 on “Improving the Working and Social Lives of Seasonal Mobile Agricultural Workers” was prepared by the Ministry and entered into force after being published in the Official Gazette dated 24 March, 2010.

2010- Within the scope of the Prime Ministry Circular No. 2010/6, the “Project for Improving the Working and Social Lives of Seasonal Mobile Agricultural Workers (METİP-1)” was implemented throughout the country and measures were taken to ensure the access of seasonal mobile agricultural workers to public services, especially housing and health, and to direct children to education.

2012- The 4th Child Labour Force Survey was conducted by TurkStat.

- The child labour rate among those aged 6–17 years was recorded as 5.9 percent.

2012- Ministry of Family and Social Policies Circular No. 2012/20 (Repealed) on the Prevention of Child Labour was published.

2014- The National Employment Strategy (2014–2023), which was prepared in line with 2023 vision of our country and is the basic document guiding employment policies, entered into force to include elimination of child labour.

2015- A provision covering the employment of children in artistic, cultural and advertising activities was added to the Labour Law. Children under the age of 14 years can be employed in artistic, cultural and advertising activities so long as the activities do not interfere with their physical, mental, social or moral development and do not limit their attendance to school if they

are continuing their education, stipulating also that a written contract and separate permission must be obtained for each activity.

2016- Circular No. 2016/5 on the “Access to Education of Children of Seasonal Agricultural Workers and Migrant and Semi-Migrant Families” was prepared by the Ministry of National Education (MoNE) to ensure the access and attendance to education for children of seasonal agricultural workers who travel to other provinces, and was published in the Official Gazette on March 21, 2016.

2017- The Prime Ministry Circular No. 2017/6 on “Seasonal Agricultural Workers”, which assigns duties to the relevant institutions to ensure the access of seasonal mobile agricultural workers and their families to public services, especially housing and health, and to direct children to education, was published in the Official Gazette dated April 19, 2017 and entered into force. (With this Circular, Circular No. 2010/6 was repealed).

2017- Within the scope of Circular No. 2017/6, the “Seasonal Agricultural Workers Project (METİP-2)” started to be implemented throughout the country and a Seasonal Agricultural Workers Information System (e-METİP) was established to conduct mapping and profiling studies of seasonal agricultural workers and their families, and to monitor the public services provided electronically. The system, whose data source is the information on seasonal agricultural workers collected by the General Directorate of Security and the Gendarmerie General Command in 81 provinces, enables monitoring the enrolment status of children in the e-school system and provides instant monitoring of the children of seasonal agricultural workers. Furthermore, as a result of the of the e-METİP system with the e-pulse system of the Ministry of Health, seasonal agricultural workers and their families can be monitored.

2017- With the main objective of preventing child labour, The “National Programme on the Elimination of Child Labour (2017–2023)”, which was prepared with the contributions of relevant public institutions and organizations, social partners and NGOs under the coordination of the MoLSS with comprehensive measures such as eliminating poverty, which constitute the main reasons for children entering the working life, increasing the quality and accessibility of education, and improving social awareness and sensitivity, entered into force. In the Action Plan annexed to the National Programme, the main policies, strategies and activities to be carried out in the 2017–2023 period to elimination of child labour were determined. At present, the Action Plan prepared under the National Programme includes 18 strategies and 106 activities under seven policy headings.

2018- 2018 was declared the “Year of Eliminating Child Labour” in Türkiye, in order to increase the sensitivity of the society on eliminating child labour and to give priority to eliminating child labour in all activities to be carried out by the relevant institutions and organizations in order to contribute to the policies and objectives of the National Program at the highest level and to carry out the necessary work and cooperation with all relevant national and international institutions and organizations in 2018 and in the implementation process of the National Program.

2018- “Joint Declaration on Elimination of Child Labour” was signed by MoLSS, relevant Ministries, social partners, professional organizations and the ILO Türkiye Office.

2018- Within the framework of the second 100-Day Executive Programme of the Presidency of the Republic of Türkiye, in order to make the activities in the field of eliminating child

labour more effective and to increase the applicability and traceability of the policies produced at the central level at a local level, Units of Combatting Child Labour are established in 81 provinces under the coordination of the Provincial Directorates of the Labour and Employment Agency, including the personnel of Provincial Directorates of the Social Security Institution and Provincial Directorates of Family and Social Services.

2019- MoNE and MoLSS signed a Data Transfer Protocol in support of the Prevention of Child Labour in Seasonal Agriculture and Ensuring Access to Education. The data transfer protocol between institutions facilitated the follow-up of information on seasonal agricultural worker families. In this way, it is made easier to access the students registered to the Turkish Identity Numbers of the parents obtained through law enforcement officers on the e-METIP system for the access of seasonal agricultural worker family children to education.

2019- The 5th Child Labour Force Survey was conducted by TurkStat.

- The child labour rate among those aged 6–17 years was recorded as 4.4 percent.

2022- “5th Global Conference on the Elimination of Child Labour” was held in Durban, hosted by the Government of South Africa and attended by the MoLSS representing Türkiye and shared Türkiye’s progress in elimination of child labour and examples of good practices.

2022- A letter of intent and commitment by the MoLSS to accept Türkiye as one of the Pathfinder Countries was sent to the Alliance 8.7 secretariat on 19 August 2022, considering that it would be an appropriate platform to share Türkiye’s successes in the elimination of child labour with other countries.

2022- The ILO Director-General sent a letter on 21 September, 2022 in response to the letter of intent, expressing his appreciation for Türkiye's commitment to achieving SDG 8.7 and the steps towards becoming a Pathfinder Country.

2023- On 6 March 2023, Türkiye received a letter from the Alliance 8.7 Secretariat regarding the adoption of the Pathfinder Country Accountability Framework and the strategic workshops and roadmapping activities within the scope of Alliance 8.7 can be initiated in our country.

2023- A National Strategic Workshop, which is the first stage of the process of becoming an Alliance 8.7 pathfinder country in cooperation with the MoLSS and the ILO Türkiye Office, – was held in Ankara on 25 October 2023 with the participation and contributions of all stakeholders, and in the presence of our Minister Prof. Dr. Vedat İŞIKHAN.

NATIONAL AND INTERNATIONAL DEVELOPMENTS RELATED TO DUE DILIGENCE IN SUPPLY CHAINS

As a result of the global mobilization to combat climate change and to sustainable development, the “due diligence in supply chains” has emerged to prevent, minimize or end potential human rights violations and environmental risks. In 2011, with the adoption of the UN Guiding Principles on Business and Human Rights by the UN Human Rights Council, the issue of due diligence in supply chains, which had been voluntary up to that point, emerged as a global standard. Accordingly, it is envisaged that companies of a certain size will be obliged to

include stipulations related to “due diligence” in their corporate policies, to identify the social and environmental impacts of their own activities and those of their subsidiaries, as well as the companies in their supply chains, to prevent and mitigate potential negative impacts of their activities, and to eliminate and report on any existing negative impacts.

In this context, the national and international developments related to due diligence in supply chains are listed below.

1998- “ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work” was signed on 19 June 1998 at the 86th session of the ILO General Conference. The Declaration aims to the effective recognition of freedom of association and the right to collective bargaining; the elimination of all forms of forced labour; the effective elimination of child labour; and the elimination of discrimination in employment.

2000- “Guidelines for Multinational Enterprises” was published by the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) on 27 June 2000. The Guidelines seek to increase the contribution of multinational companies to sustainable development through the voluntary application of standards in such areas as employment and industrial relations, human rights, environment, taxation and technology. The document was last revised in 2011 and efforts are underway to update it.

In Türkiye, the General Directorate of Incentive Implementation and Foreign Capital under the Ministry of Industry and Technology has been assigned as the OECD National Contact Point (UTN).

2011- “UN Guiding Principles on Business and Human Rights” were published on 16 June, 2011. These Guiding Principles are based on the duty of states to protect human rights, the duty of companies to respect human rights, and the obligation to provide redress to those whose rights have been violated.

2017- The ILO published the “Tripartite Declaration of Principles on Multinational Enterprises and Social Policy (MNE Declaration)” on 3 March 2017. The MNE Declaration is the only ILO document to provide direct guidance to enterprises (multinational and national) on social policy and inclusive, responsible and sustainable workplace practices, and contains principles on employment, education, working and living conditions, industrial relations and general policies.

2019- The European Green Deal (ECC) was published on 11 December 2019.

2021- The Paris Agreement was ratified by a Presidential Decree on 7 October 2021.

2021- Green Deal Action Plan, which was prepared under the coordination of the Ministry of Trade with contributions by relevant institutions in order to create a roadmap for Türkiye's adaptation to the ECC, was published in the Official Gazette dated 16 July 2021 in accordance with Presidential Circular No. 2021/15. In addition, a “Green Deal Working Group” was established with the Circular to follow the implementation of the Action Plan and to direct the work in line with global policy developments, and to ensure the necessary coordination.

2022- As a part of the global project implemented in 17 countries by the UN Development Programme (UNDP), Türkiye with the financial support of the Government of Japan, “Business and Human Rights: Promoting Responsible Business Behaviour in Türkiye Project” is being implemented in 2022–2023. The Project aims to help both the public and private sectors combat

abusive practices as forced labour and discrimination by promoting compliance with the UN Guiding Principles on Business and Human Rights.

2022- The European Commission published the draft Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) on 23 February 2022, laying out the EU legal framework for the establishment of a due diligence for the environmental and social rights impacts of corporate activities in global supply chains.

2022- The EU Commission Directive on Forced Labour was published on 14 September 2022. In this context, a regulation proposal was submitted to ban products produced using forced labour, including child labour, in the internal EU market.

2022- Within the scope of the "Human Rights Action Plan (2021–2023)" being implemented under the coordination of the Ministry of Justice, the "National Guiding Principles on Working Life" prepared by the General Directorate of Labour of the MoLSS with contributions of relevant parties was published on 23 November 2022. The Guidelines consist of 11 Articles on human rights, discrimination, child labour, forced labour, collective bargaining and freedom of association, occupational health and safety, green growth, decent work, guidance and complaint mechanisms.

2023- The European Parliament's position on the draft Corporate Sustainability Due Diligence Directive was approved on 1 June 2023.

NATIONAL AND INTERNATIONAL DEVELOPMENTS IN THE FIGHT AGAINST FORCED LABOUR AND HUMAN TRAFFICKING

It is a fact that all countries in the world are affected by the crime of human trafficking, depending on their status as a destination, transit or source country. Türkiye is both a destination country, as a place where people come to find a job and better living conditions, and a transit country, due to its key geographical location. In this respect, Türkiye has been a pioneer among the countries that have signed the international protocol on combating human trafficking since the beginning of the process, and continues to maintain a stable and determined struggle in this field.

In this context, the national and international developments related to the fight against forced labour and human trafficking are presented below in chronological order.

1961- ILO Convention No. 105 on "Abolition of Forced Labour" was ratified by Türkiye on 29 March 1961.

1964- Article 88 of the "Law No. 492 on Fees" stipulates that victims of human trafficking are exempted from Residence Permit fees.

1985- "UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) (1979)" was ratified by Türkiye on 14 October 1985.

1995- "UN Convention on the Rights of the Child (1989)" was ratified by Türkiye on 27 January 1995.

1998- ILO Convention No. 29 on "Forced Labour" was ratified by Türkiye on 30 October 1998.

2001- ILO Convention No. 182 on “Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour (2000)” was ratified by Türkiye on 2 August, 2001.

2002- “European Convention on the Rights of the Child (UN CRC) (2000)” was ratified by Türkiye on 1 October 2002.

2002- “Optional Protocol to the UN CRC on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography (2000)” was ratified by Türkiye on 19 August 2002.

2002- The “National Task Force on Combating Trafficking in Human Beings” was established by the Ministry of Foreign Affairs for the purpose of cooperation and coordination of relevant institutions and organizations engaged in the field of combating human trafficking.

2003- “National Action Plan for Combating Human Trafficking” was prepared within the scope of the activities of the National Task Force.

2003- “Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the UN Convention against Transnational Organized Crime (2000)” was ratified by Türkiye on 25 March 2003.

2003- “Optional Protocol to the UN CRC on the Involvement of Children in Armed Conflict (2000)” was ratified by Türkiye on 16 October 2003.

2003- With the “Regulation on the Implementation of Law No. 4817 on Work Permits for Foreigners” published on 29 August 2003, the victims of human trafficking were granted access to the labour market.

2004- Within the scope of protection of the victims of human trafficking, Türkiye’s first shelter for victims of human trafficking was opened in Istanbul in November 2004 by the Human Resources Development Foundation (HRDF) following the signing of protocols with the General Directorate of Security and Gendarmerie General Command of the Ministry of Interior.

2004- A memorandum of understanding was signed between Türkiye and Belarus covering the fight against human trafficking, protection of victims, joint investigations and cooperation within the scope of signing cooperation protocols with countries by attaching importance to international cooperation.

2005- Cooperation protocols were signed with Azerbaijan, Georgia and Ukraine to fight against human trafficking.

2005- In the Turkish Penal Code published on 1 June 2005, human trafficking was regulated as a crime under Article 80 in the first part titled "International Crimes" of the Second Book titled "Special Provisions".

2005- “Child Protection Law” No. 5395 is adopted on 15 July 2005. Within this scope, measures such issues as the provision of shelter, psychosocial support, access to health services and education for the best interests of child victims of human trafficking. Measures are implemented by the Directorate of Child Services under the Ministry of Family and Social Services (MoFSS).

2006- Cooperation protocols were signed with Kyrgyzstan and Moldova to the fight against human trafficking.

2009- The Second National Action Plan was adopted by the National Task Force.

2009- Article 16 of “Turkish Citizenship Law” No. 5901 adopted on 12 June, 2009 stipulates that persons who commit human trafficking crimes will be prevented from acquiring Turkish citizenship.

2011- EU Directive on preventing and combating human trafficking and on the protection of victims of human trafficking was published.

2011- The Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse (Lanzarote Convention) (2007) was ratified by Türkiye on 7 December 2011.

2013- Türkiye adopted Law No. 6458 on Foreigners and International Protection on 11 April 2013, which establishes a specific legal framework related to asylum, and confirms Türkiye's commitment to all persons in need of international protection, regardless of their country of origin. The law provides for the following opportunities to victims of human trafficking:

- A recovery and reflection period (Article 48)
- Renewable residence permits (Article 49)

It also stipulated that victims of human trafficking who take part in the victim support programme shall not be deported (Article 55).

2014- The Council of Europe Convention on Cybercrime (Budapest Convention) (2001) was ratified by Türkiye on 29 September 2014.

2016- “Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings (2005)” was ratified by Türkiye on 2 May 2016.

The implementation of this convention is monitored by the “Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings (GRETA)” and the first visit of GRETA to Türkiye on 5–12 October 2018. During this visit, all relevant public institutions, international organizations and NGOs were interviewed, and the report prepared by GRETA was published on 8 October 2019.

GRETA made its second visit to Türkiye on 7 October 2021 to evaluate the first report. At the mentioned meeting, GRETA’s recommendations regarding Türkiye in 2019 Report, developments in the prevention of human trafficking and the protection of victims in Türkiye, the punishments process of the human trafficking crimes, cooperation and coordination between relevant institutions and organizations, NGOs and international organizations within the scope of combatting against human trafficking were discussed. Türkiye’s Response on GRETA’s 2019 Report was submitted to the Ministry of Foreign Affairs on 18 October 2021.

On 27 January 2023, the second round of Türkiye’s evaluation process started with the questionnaire questions sent by GRETA and the written answers were sent to GRETA on 02 June 2023. Between 18–22 September 2023, GRETA visited Türkiye and held meetings with relevant public institutions, international organizations and civil society organizations. In the scope of this visit, visits were made to the Violence Prevention and Monitoring Centre (ŞÖNİM), children’s homes, removal centres and shelters for victims of human trafficking operated by the Ministry of Family and Social Services.

2016- The Ministry of Interior published “Regulation No. 29656 on Combatting Human Trafficking and Protection of Victims” on 17 March 2016. The Regulation sets out the rules and procedures for the identification of victims of human trafficking, victim support programmes, safe and voluntary return programmes, and residence permits for foreign victims. It also defines the national anti-trafficking coordination system.

In this context, the meetings of the “National Task Force on Combating Trafficking in Human Beings” held from 2002 to 2015 with the involvement of relevant public institutions under the coordination of the Ministry of Foreign Affairs were transformed into the “Coordination Commission on Combating Trafficking in Human Beings” by the Regulation. The Commission was assigned to carry out studies on the formulation of policies and strategies to prevent and combat the crime of human trafficking, to prepare action plans, and to ensure coordination between public institutions and organizations, international organizations and non-governmental organizations.

In 2017, upon the decision taken during the first meeting of the Commission, the process of a new National Action Plan prioritizing capacity building was initiated by continuing to strengthen the coordination with NGOs.

2016- Article 16 of the “International Labour Force Law” No. 6735 adopted on 28 July 2016 stipulates that victims of human trafficking who benefit from victim support programmes may be granted exceptional work permits.

2020- With the “Presidential Decree No. 63 on Supporting Victims of Crime” published on 10 June 2020, victims of human trafficking are defined as “vulnerable groups” under Article 7. To support the ability of victims to express themselves comfortably, the relevant social worker prepares a social research report on the victim and identifies the risks and needs of the victim, that victims in need of treatment and rehabilitation are referred to the relevant institutions, and that the victim is supported during the investigation and prosecution process and social service case management stages.

2020- Pursuant to the decision taken by the Coordination Commission on Combating Trafficking in Human Beings established pursuant to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings and Article 5 of the Convention on Action against Trafficking in Human Beings, the Human Rights and Equality Institution of Türkiye (TIHEK) was designated as the National Rapporteur Institution to examine and report on the activities carried out to combat human trafficking. In this context, TIHEK has been authorised to prepare reports to monitor and evaluate the implementation of the anti-trafficking activities of public institutions and organizations, including the implementation of the National Action Plan on Combating Trafficking in Human Beings, to identify deficiencies in the relevant legislation, and to make an objective assessment of the formulation of comprehensive recommendations. A “Working Group on Combating Trafficking in Human Beings” was established within the body of TIHEK to work exclusively in the field of human trafficking.

2021- Within the scope of the “Human Rights Action Plan (2021–2023)” which is being implemented under the coordination of the Ministry of Justice, the target of “Effectively Combating Human Trafficking” was envisaged in Target 8.6 under the objective of “Protecting Vulnerable Groups and Strengthening Social Welfare”.

2022- Works were initiated for the Third National Action Plan. In this context, in cooperation with the Directorate of Migration Management (DGMM), the UN Migration Agency (IOM), published “Themed Survey on Combating Trafficking in Human Beings (Istanbul)”, the International Centre for Migration Policy Development (ICMPD) published “Research on Child Trafficking and Trafficking in Human Beings Based on Labour Exploitation in Türkiye”; and the Council of Europe published “Analysis of Gaps in the Investigation and Prosecution of Trafficking in Human Beings Cases in Türkiye”, “Child Trafficking and Protection of Children” and “Trends in Trafficking in Human Beings in Türkiye: Analysis and Recommendations for Action” were published.

2022- Article 15 (6) of the “Regulation on the Implementation of the International Workforce Law” published in the Official Gazette numbered 31738 and dated 2 February 2022, stipulates that ““Work permit applications, including extension applications, cannot be made domestically on behalf of foreigners who work or will work in areas that are or may be subject to human trafficking. Work permit applications on behalf of these foreigners are made through the Turkish foreign representation in the country in which they are citizens or where they are legally present.” Article 22 (4/c) entitled “Work permit evaluation criteria”, states that “Foreigners who have been granted a residence permit as victims of human trafficking or who benefit from the victim support programme in accordance with the Regulation on Combating Human Trafficking and Protection of Victims published in the Official Gazette dated 17/3/2016 and numbered 29656” may not be subject to the evaluation criteria determined by the Ministry in the evaluation of work permit applications.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ REHBER ÜLKE YOL HARİTASI

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
İTTİFAK 8.7 VE REHBER ÜLKE	1
TÜRKİYE’NİN REHBER ÜLKE OLMA SÜRECİ.....	2
ÇOCUK İŞÇİLİĞİNİN ORTADAN KALDIRILMASI.....	3
SORUMLU İŞLETME DAVRANIŞININ TEŞVİK EDİLMESİ	6
ZORLA ÇALIŞTIRMA VE İNSAN TİCARETİ İLE MÜCADELE.....	8
ULUSAL YOL HARİTASI: ÖNCELİKLER.....	12

ÖNSÖZ

Türkiye, insan hak ve özgürlüklerin korunduğu, yeşil ekonomik kalkınmayı önceliklendiren, zorla çalışma, insan ticareti ve çocuk işçiliğinin olmadığı bir dünya hedefine ulaşmayı amaçlayan sosyal politika anlayışıyla vatandaşlarının refah düzeyini artırarak geleceğe taşımakta kararlı duruşunu sürdürmektedir. Nitekim “Türkiye Yüzyılı” politika hedefleri, temel hak ve hürriyetleri geliştirmeyi hedefleyen insan odaklı bir yaklaşımla hazırlanmıştır.

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları en genel anlamıyla kimseyi geride bırakmama yaklaşımıyla 2030 hedeflerine odaklanırken, Türkiye'nin köklü sosyal devlet anlayışının temelinde tüm kesimlerin korunduğu, gözetildiği, desteklendiği ve geleceğe güvenle bakmasının sağlandığı bir anlayış yatmaktadır.

Ulusal stratejik çalıştay sonuçlarını içeren ve Türkiye'nin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 8.7'ye ulaşmasında hem ulusal hem de küresel hedefleri güçlendiren bir belge olan Türkiye Cumhuriyeti Yol Gösterici Ülke Yol Haritası, zorla çalıştırma, insan ticareti ve çocuk işçiliğinin tamamen ortadan kaldırılması için acil ve etkili adımlar atılması konusunda bir kılavuz görevi görmektedir.

Türkiye, İttifak 8.7 Yol Gösterici Ülkesi olarak, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması konusunda bugüne kadar elde ettiği kazanımları daha da geliştirmeyi, zorla çalıştırma ve insan ticaretiyle mücadele alanındaki kararlılığını pekiştirmeyi ve bu alandaki deneyimlerini paylaşan bir ülke olmayı hedeflemektedir.

Uluslararası çalışma standartlarıyla uyumlu, yenilikçi bir çalışma ortamı geliştirmeye, kadın ve erkeklerin özgürlük, eşitlik, güvenlik ve saygınlık koşullarında insana yakışır ve üretken işler elde etmeleri için fırsatları teşvik etmeye kararlıyız. Vizyonumuz, etkili diyalog mekanizmalarına ve uyumlu çalışma dinamiklerine elverişli bir atmosferi teşvik eden, işçi haklarının her şeyden önemli olduğu refah devleti etrafında dönmektedir. Tereddütsüz bağlılığımız, her vatandaşın insana yakışır işlerde çalışma şansına sahip olmasını sağlamaya, böylece yalnızca hane halklarını iyileştirmeye değil, aynı zamanda herkes için eşit ve insana yakışır istihdam fırsatları yoluyla ülkemizin sürdürülebilir kalkınmasını aktif olarak teşvik etmeye kadar uzanmaktadır.

Bu vesileyle, Rehber Ülke vizyonuyla yürüteceğimiz çalışmalarımızın ülkemiz ve tüm dünya vatandaşlarına daha iyi bir gelecek hazırlamak amacına hizmet edeceğine yürekten inanıyor ve atılan bu önemli adımın hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Prof. Dr. Vedat İŞIKHAN

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

İTTİFAK 8.7 VE REHBER ÜLKE

Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından (SKA) 8.7 hedefi; *“Zorla çalıştırmayı ortadan kaldırmak, modern köleliği ve insan ticaretini sona erdirmek ve çocukların askere alınmaları ve asker olarak kullanılmaları da dâhil çocuk işçiliğinin en kötü türlerinin yasaklanmasını ve ortadan kaldırılmasını güvence altına almak için acil ve etkili önlemler alınması ve 2025’e kadar çocuk işçiliğinin her türünün sona erdirilmesi”* olarak belirlenmiştir.

İttifak 8.7, BM’nin 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminin 8.7 hedefi doğrultusunda, zorla çalıştırma, modern kölelik, insan ticareti ve çocuk işçiliğini yok etmek amacıyla acil ve etkin tedbirler almaya yönelik oluşturulan küresel iş birliğidir.

İttifak 8.7 hâlihazırda 26 rehber ülke, 15 aday ülke ve 500 ortaktan oluşmaktadır. Ortaklar arasında akademik kurum ve kuruluşlar, düşünce kuruluşları, uluslararası ve bölgesel örgütler, sivil toplum kuruluşları ve vakıflar, devlet daireleri, işçi ve işveren örgütleri, basın/medya ve gazeteci ağları ve insan ticareti mağdurlarının kurduğu platformlar yer almaktadır.

İttifak 8.7 farkındalığın artırılması, bilgi ve en iyi uygulamaların paylaşılması konusunda da önemli bir rol almaktadır. İttifak kapsamında oluşturulan eylem grupları ilgili bölgesel ve küresel paydaşların belirli odak alanları üzerinde bağlantı kurmasına ve iş birliği yapmasına olanak tanımaktadır.

Rehber ülke ise Sürdürülebilir Kalkınma Amacı 8.7’yi gerçekleştirme konusunda kararlı bir duruş sergileyen ülke anlamına gelmektedir. Rehber ülkeler çocuk işçiliği, zorla çalıştırma, modern kölelik ve insan ticaretini sonlandırma konusunda 8.7 hedefine ulaşma çabalarını hızlandırmak için diğer ülkelerle iş birliği yapmak ve bu hedefi kendi ülkelerinde önceliklendirmek hususunda taahhütte bulunmaktadır. Uluslararası çalışma standartları da dâhil olmak üzere ilgili tüm uluslararası insan hakları standartlarının benimsenmesi ve uygulanması yine bu ülkelerden beklenen taahhütler arasındadır.

İttifak 8.7 Küresel Koordinasyon Grubu'nun (GCG) rehber ülke statüsünü vermesinin ardından uygulama aşaması resmen başlayacak ve Türkiye rehber ülke olarak, İttifak 8.7 Hesap Verebilirlik Çerçevesi temelinde yol haritasının ve ulusal taahhütlerinin uygulanmasına odaklanacaktır.

Aşağıdaki bölümlerde Türkiye'nin yol gösterici ülke olma niyeti ve sürecinin yanı sıra çocuk işçiliği, modern kölelik ve insan ticareti ile zorla çalıştırmanın ortadan kaldırılmasına yönelik SKA Hedef 8.7 doğrultusunda gerçekleşen son gelişmeler ve öngörülen tedbirler sunulmaktadır.

TÜRKİYE’NİN REHBER ÜLKE OLMA SÜRECİ

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), kuruluşundan bu yana sosyal diyalogu teşvik etmek, sosyal adaleti savunmak ve çalışma barışını desteklemek için çaba sarf ederken, görev alanı, politika geliştirme ve uygulama kapsamında temel insan haklarının korunmasına öncelik vermektedir.

Türkiye, temel insan hakları ve insana yakışır işe erişimin sağlanması başta olmak üzere çalışma hayatında kalıcı barış, refah ve ilerlemenin sağlanması ve çalışma mevzuatının uluslararası normlarla uyumlu hale getirilmesi amacıyla çocuk işçiliği, zorla çalıştırma, iş sağlığı ve güvenliği, eşitlik ve ayrımcılık, örgütlenme ve toplu pazarlık özgürlüğü de dâhil olmak üzere 10 temel ILO sözleşmesini onaylamıştır. Ayrıca Türkiye, çalışma hayatındaki temel ilke ve hakları güvence altına almak, çağın gereklerine uygun değişim ve dönüşümlere uyum sağlamak amacıyla tüm paydaşların katkılarıyla hazırlanan "Çalışma Hayatına İlişkin Ulusal Rehber İlkeler"i 2022 yılında yayımlamıştır.

İttifak 8.7'ye katılım konusu ilk olarak Güney Afrika'da düzenlenen Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi 5. Küresel Konferansı'nda yapılan istişareler sonucunda ülkemiz gündemine girmiştir. Rehber Ülke olmamızın ardındaki saik, Türkiye'nin çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik 30 yıllık deneyimini ittifak ülkeleriyle paylaşmanın yanı sıra SKA Hedef 8.7'ye ulaşılmasına katkı sağlayan hem ulusal hem de küresel tedbirleri desteklemektir.

Bu bağlamda, tüm sosyal tarafları bir araya getirmenin, ortak bir gündem belirlemenin ve ülke düzeyinde eylem öncelikleri üzerinde uzlaşmaya varmanın öneminin ve gerekliliğinin farkında olarak, Ekim 2023'te, Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılı kutlamaları çerçevesinde bir Ulusal Stratejik Çalıştay düzenlenmiştir. Çalışma dünyasının ilgili ulusal ve uluslararası paydaşlarını bir araya getiren Çalıştay, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı ve ILO Türkiye Direktörü'nün katılımıyla gerçekleştirildi.

Çalıştayda çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması, tedarik zincirlerinde özen yükümlülüğü, zorla çalıştırma ve insan ticareti konularında paneller ve teknik toplantılar gerçekleştirildi. Çalıştay raporları, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sosyal taraflar, meslek örgütleri, uluslararası kuruluşlar, üniversiteler, STK'lar ve özel sektör işletmelerini temsil eden 260 katılımcının katkılarıyla hazırlandı. Çalıştaydan çıkan sonuçlar, Türkiye'nin Rehber Ülke olması için hazırlanan bu yol haritasının temelini oluşturdu.

ÇOCUK İŞÇİLİĞİNİN ORTADAN KALDIRILMASI

Bağlam ve Küresel Mevcut Durum

Çocuk işçiliği her ülkenin tarihi, sosyal ve kültürel yapısının farklı olması sebebiyle ortak bir tanımlama yapılması oldukça güç bir kavramdır. Bu nedenle, uluslararası düzeyde kabul görmüş belgelerde yer alan tanımlar oldukça yol gösterici olmakta ve kabul görmektedir.

Türkiye'nin de onayladığı Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 1. maddesi, 18 yaşından küçük herkesi çocuk olarak kabul etmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO'ya) göre çocuk işçiliği, “çocukları çocukluklarını yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerini ve saygınlıklarını eksiltten, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine zarar verici işlerde istihdam edilmesi olarak ifade edilmektedir”.

İstihdama Kabulde Asgari Yaş İlişkin 138 Sayılı ILO Sözleşmesi ile asgari çalışma yaşının “zorunlu öğrenim yaşının bittiği yaşın altında ve her halükarda 15 yaşın altında olmayacağı” hüküm altına alınmıştır. Söz konusu maddenin devamında ise hükme istisna getirilerek, her üye ülkenin ilgili işveren ve işçi örgütlerinin görüşünü aldıktan sonra, asgari yaşı başlangıçta 14 olarak belirleyebilmesine olanak sağlanmıştır. ILO'nun 182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi, ILO üyesi tüm devletler tarafından her çocuğun, her yerde, çocuk işçiliğinden ve onun en kötü biçimlerinden korunması için evrensel bir taahhüt oluşturmuştur.

Küresel ölçekte önemli bir sorun olmaya devam eden çocuk işçiliği hususunda ILO tarafından 2020 yılında hazırlanan “Çocuk İşçiliği: 2020 Küresel Tahminler, Eğilimler ve Önümüzdeki Yol” başlıklı raporda çocuk işçiliğinin sona erdirilmesine yönelik kaydedilen ilerlemenin 20 yıldır ilk kez durduğu, 2000 ile 2016 yılları arasında çocuk işçilerin sayısında yaşanan 94 milyonluk azalma ile sağlanan düşüş eğiliminin tersine çevrildiği konusunda uyarılar yer almaktadır. Rapora göre, dünyada 2016 yılı itibariyle 152 milyon olan çocuk işçi sayısı 2020 itibariyle 160 milyona yükselmiştir.

2022 yılında ILO ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından yayımlanan “Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılmasında Sosyal Korumanın Rolü: Kanıtlar ve Politika Etkileri” konulu rapora göre ise 5-17 yaş aralığındaki her 10 çocuktan 1'i çocuk işçidir. Raporda, 2016 yılından bu yana, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması yönünde kaydedilen ilerlemenin durma noktasına geldiği belirtilmiş olup Covid-19 pandemisi nedeniyle artan yoksulluk ve kırılganlığın sonucu olarak çocuk işçiliğinin daha da artacağı öngörülmektedir.

Türkiye’de Çocuk İşçiliğinde Mevcut Durum

ÇSGB, 1990'ların başından bu yana çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması için aktif olarak çalışmaktadır. Bakanlık ve tüm paydaşların ortak çabalarıyla Türkiye, 1992 yılında ILO'nun Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Programına (IPEC) katılan ilk altı ülkeden biri olmuştur. Ayrıca Türkiye sırasıyla 1994 yılında BM Çocuk Hakları Sözleşmesini, 1998 yılında İstihdama Kabulde Asgari Yaşa İlişkin 138 sayılı ILO Sözleşmesini ve 2001 yılında En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin 182 sayılı ILO Sözleşmesini onaylamıştır. Bu süreçte, çalışma mevzuatı ve ilgili kurumsal yapılar uluslararası normlar ve düzenlemelerle uyumlu hale getirilmiştir.

Çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik yasal çerçeveyi oluşturan 4857 sayılı İş Kanunu, çocuklar için asgari çalışma yaşı, çocukların çalıştırılmasının yasaklanması, temel eğitimini tamamlamış ve okula devam etmeyen çocuklar için izin verilen çalışma süreleri ve okula devam eden çocukların okul dönemindeki çalışma sürelerine ilişkin hükümler içermektedir. Mevzuat ayrıca çalışma hayatında çocukların korunmasına yönelik hükümler ile bu hükümlerin etkin bir şekilde uygulanmasına yönelik ceza ve yaptırımları da içermektedir.

İş Kanununun 71. maddesine göre, 15 yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaktır. Ancak, 14 yaşını doldurmuş ve zorunlu ilköğretim çağını tamamlamış olan çocukların, bedensel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişmelerine engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabileceği belirtilmiştir. Aynı hüküm, çalışmanın çocukların okula devamını engelleyemeyeceğini de belirtmektedir.

Söz konusu çalışmalar ve yürütülen örnek projelerin başarısı küresel platformlarda da karşılık bulmuş ve 2006 yılında ILO'nun Çalışma Konferansı'nda Türkiye, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasında örnek ülke seçilmiştir.

ÇSGB, 182 sayılı ILO Sözleşmesi kapsamında ilgili tüm kurum, kuruluş ve sosyal tarafların katkılarıyla 2005-2015 yıllarını kapsayan Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi için Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesini hazırlamıştır. Başarılı uygulamaların ardından, Türkiye'nin çocuk işçiliğinin önlenmesi konusunda attığı önemli adımlar neticesinde Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Ulusal Programı (2017-2023) hazırlanmış, 2018 yılı “Çocuk İşçiliği ile Mücadele Yılı” ilan edilmiş ve Ulusal Programların başarılı bir şekilde uygulanmasının kazandırdığı ivme ile çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik önemli ilerlemeler kaydedilmiştir.

Ulusal ölçekteki plan ve programlarda çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasının önceliklendirilmesi, İttifak 8.7 rehber ülke olma başvurusu, gerçekleştirilen ulusal stratejik çalıştay ve yol haritası Türkiye Cumhuriyeti'nin kararlı duruşunu göstermekte olup örnek ülke olarak değerlendirilmesini anlamlı kılmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan resmi istatistiklere göre yıllar itibariyle çocuk işçiliği rakamlarında önemli derecede azalma olduğu görülmektedir. 1994 yılında 6-17 yaş grubunda ekonomik işlerde çalışan çocukların oranı %15,2 iken bu oran 2019 yılında 5-17 yaş grubundaki çocuklar için %4,4 olarak gerçekleşmiştir.

2019 yılı araştırma sonuçlarına göre 5-17 yaş grubunda ekonomik faaliyette bulunan çocukların %70,6'sını erkek, %29,4'ünü ise kız çocukları oluşturmaktadır. Söz konusu çocukların %79,7'si yasal mevzuata göre asgari çalışma yaşının üzerinde olup %15,9'unun 12-14 yaş grubunda ve %4,4'ünün ise 5-11 yaş grubunda yer aldığı görülmektedir.

Çocukların eğitime devam durumuna bakıldığında, ekonomik faaliyette bulunan çocukların %65,7'sinin eğitime devam ettiği ve %34,3'ünün eğitime devam etmediği görülmektedir.

SORUMLU İŞLETME DAVRANIŞININ TEŞVİK EDİLMESİ

Bağlam ve Küresel Mevcut Durum

Şirketleri faaliyetlerinde ve tedarik zincirlerinde insan hakları ve çevreye duyarlı bir iş yapma yaklaşımı benimsemeye yönelen son gelişmeler, küresel iş dünyası ve insan hakları gündemi için daha somut ve bağlayıcı bir temel sağlamıştır.

Çok uluslu şirketlerin özen yükümlülüğü daha önce gönüllü tedbirler ve uygulamalar yoluyla yerine getiriliyordu. Çok Uluslu Şirketler ve Sosyal Politikaya İlişkin Üçlü İlkeler Bildirgesi (MNE Bildirgesi), işletmelere (çok uluslu ve ulusal) sosyal politika ve kapsayıcı, sorumlu ve sürdürülebilir işyeri uygulamaları konusunda doğrudan rehberlik sağlayan tek ILO aracıdır. Daha sonra, BM İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri ile konuya ilişkin küresel bir standart getirilmiştir. Bu ilkeler, işletmelerin insan hakları üzerindeki olumsuz etkilerinin nasıl önleneceği ve ele alınacağı konularını tanımlamaktadır. Ayrıca Devletlerden ve iş dünyasından beklentileri “Devletin İnsan Haklarını Koruma Görevi”, “Şirketlerin İnsan Haklarına Saygı Gösterme Sorumluluğu” ve “Çözüm Yoluna Erişim” başlıklı üç sütun altında ortaya koymaktadır. Bu ilkeler ile insana yakışır iş imkânlarının sağlanması ve insan haklarının korunmasına yönelik tedbirlerin alınması vurgusu sadece devletlere yüklenmiyor. İlkeler aynı zamanda özel sektörün tedarik zincirlerindeki çalışma koşullarını kontrol etme ve iyileştirme konusundaki sorumluluklarının da altını açıkça çizmektedir.

İklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin küresel bir hedefe dönüştüğü yeni bir dönem başlamıştır. Bu yeni dönemde şirketlerin davranışlarının ve kurumsal sürdürülebilirlikle ilgili girişimlerinin, hem çevre ve insan haklarıyla ilgili hem de ülkelerin ulusal yeşil ve dijital dönüşüm hedefleriyle ilgili SKA’ların gerçekleştirilmesinde önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir.

Bu bağlamda şirketler, tedarik zincirleri boyunca insan hakları, çevre ve iyi yönetim üzerindeki olumsuz etkileri tespit etmek, önlemek ve hafifletmek için şirket politikalarına “özen yükümlülüğü” adı verilen tedbirleri entegre etmekle yükümlüdür.

Tüm bu küresel gelişmeler, çalışma hayatında çevre ve insan haklarına saygının gelişmesine katkıda bulunacaktır. Buna ek olarak, AB'nin pazara erişim için bir kriter olarak Yeşil Mutabakat mevzuatının birçoğuna özen yükümlülüğü politikalarını entegre ettiğini belirtmek önemlidir. Türkiye'nin AB ile yüksek düzeydeki ekonomik ve ticari entegrasyonu nedeniyle Türkiye, Gümrük Birliği içerisinde malların serbest dolaşımını sağlamak amacıyla AB'nin yeni Yeşil Mutabakat mevzuat çalışmalarını yakından takip etmektedir.

Türkiye’de Sorumlu İşletme Davranışında Mevcut Durum

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme ve ILO Çalışma Yaşamında Temel İlkeler ve Haklar Bildirgesi gibi temel belgeler, insan hakları bağlamında önemli referans noktalarıdır. OECD Çok Uluslu Şirketler Rehberi bu belgelere dayanarak hazırlanmıştır. Türkiye, 27 Haziran 2000 tarihinde Çok Uluslu Şirketler Rehberi'ne taraf olmuş ve bu rehber çerçevesinde sorumlu işletme davranışına ilişkin ilke ve standartları usulüne uygun olarak benimsemiştir.

Türkiye, 2021 yılında Paris Anlaşması'nın kabul edilmesiyle birlikte iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik küresel taahhüde katılmış ve 2053 yılına kadar net sıfır hedefine ulaşmayı taahhüt etmiştir. AB'nin gümrük birliği ortağı olan Türkiye'nin yeşil ve dijital dönüşüm çalışmalarında Yeşil Mutabakat süreci ana odak noktası haline gelmiştir.

Bu çerçevede, Türkiye'nin Yeşil Mutabakat Eylem Planı 2021/15 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile Temmuz 2021'de yayımlanmıştır. Bu plan, kamu ve özel sektörün aktif katılımıyla AB'nin Yeşil Mutabakatı'na uyum sağlamak için alınacak önlemleri ana hatlarıyla belirlemektedir. Eylem Planı, çeşitli kurumlar ve paydaşlar tarafından uygulanacak toplam 32 hedef ve 81 eylem içermektedir. AB'nin sürdürülebilir ürünlere ilişkin teknik mevzuatının uyumlaştırılmasını da içeren 20 İhtisas Çalışma Grubu altında daha odaklı ve sektörel çalışmalar devam etmektedir. Bu bağlamda Türkiye, bir yandan iklim değişikliğiyle mücadele hedeflerine ulaşmayı, diğer yandan da Gümrük Birliği kapsamında AB pazarına ayrıcalıklı erişimini sürdürebilmek için sanayi ve ekonomisini daha sürdürülebilir üretim için dönüştürmeyi amaçlamaktadır.

BM İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri temel alınarak, ulusal düzeyde çalışma hayatına ilişkin ilkeler belirlenmiş ve ÇSGB tarafından Çalışma Hayatına İlişkin Ulusal Rehber İlkeler 23 Kasım 2022 tarihinde yayımlanmıştır. Rehber İlkeler, insan hakları, ayrımcılık, çocuk işçiliği, zorla çalıştırma, toplu pazarlık ve örgütlenme özgürlüğü, iş sağlığı ve güvenliği, yeşil büyüme, insana yakışır iş, rehberlik ve şikayet mekanizmaları başlıklarında 11 maddeden oluşmaktadır.

ZORLA ÇALIŞTIRMA VE İNSAN TİCARETİ İLE MÜCADELE

Bağlam ve Küresel Mevcut Durum

İnsan ticareti “kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması”¹ anlamına gelir. Emek sömürüsüne dayalı insan ticareti, diğer bir deyişle zorla çalıştırma ise ILO’nun 29 No’lu Zorla Çalıştırma Sözleşmesi’nde “herhangi bir kişinin ceza tehdidi altında ve bu kişinin tam isteği olmadan mecbur edildiği tüm iş veya hizmetler” olarak tanımlanmıştır.

İnsan ticareti toplumun en hassas kesimlerini hedef alarak istismar eden ve modern kölelik olarak da adlandırılan ciddi bir suç türü olmasının yanı sıra uluslararası politik ve ekonomik ilişkilere göre hızlı bir şekilde değişen; insanların yaşam, özgürlük ve güvenlik gibi temel haklarını ihlal eden bir suç türüdür.

İnsan ticareti suçu dinamik bir yapıya sahip olup çeşitli biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. Bunların başında kişilerin zorla çalıştırılmaları, zorla hizmet ettirilmeleri, zorla evlendirilmeleri, fuhuşa ve organ/doku ticaretine konu olmaları, çocukların dilendirilmeleri, suçta kullanılmaları, yasadışı evlatlık verilmeleri veya çocuk işçiliğine konu olmaları gelmektedir.

Resmi yayımlanan istatistiklere göre insan ticareti suçunda zorla çalıştırma, cinsel sömürü ile birlikte en fazla rastlanılan sömürü türüdür. BM Uyuşturucu ve Suç ile Mücadele Ofisi’nin 2022 yılı “İnsan Kaçakçılığı Küresel Raporu”nda 2020 yılında tespit edilebilen insan ticareti kurbanlarının istismar biçimleri arasında zorla çalıştırma %38,8, cinsel sömürü %38,7, birden fazla biçimdeki istismar %10,3, zorla suç işletme %10,2 oranında gerçekleşmiştir.

İnsan Ticaretine Karşı Eylem Uzmanlar Grubu (GRETA) tarafından belirtildiği üzere, emek sömürüsü amaçlı insan ticareti mağdurlarının tespiti birçok açıdan zorlayıcı olabilmektedir. Uygulamada, çalışma standartlarının yorumlanması, uygulanması ve emek sömürüsünün tanımlanması bakımından farklılıklar ortaya çıkabilmektedir.

¹ BM, 15 Kasım 2000. UNODC Web Sitesi. “İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol”
https://www.unodc.org/documents/treaties/Special/2000_Protocol_to_Prevent_2C_Suppress_and_Punish_Trafficking_in_Persons.pdf

İnsan ticareti suçu ülke sınırları içerisinde meydana gelebileceği gibi sınır aşan bir suç da olabilir. İnsan ticareti suçunu önlemek ve bu suçla mücadelede başarılı olmak için işbirliğine ihtiyaç vardır. Ulusal ve uluslararası ortaklarla işbirliği yapılarak insan ticareti en aza indirilebilir; doğru yürütülen soruŐtırma ve kovuŐtırmalarla mağdurlar korunabilir ve desteklenebilir.

Bu minvalde insan ticaretinin kapsamlı ve etkili bir Şekilde ortadan kaldırılması için ulusal ve uluslararası iŐ birliği oldukça önem arz etmektedir. Başta düzensiz durumdakiler olmak üzere mağdurlar, sınır dışı edilme veya insan tacirlerinin misilleme yapması korkusuyla Őikyette bulunmak veya cezai sürece dâhil olmak istemeyebilecekleri için bu noktada, devlet, sivil toplum kuruluşları, sendikalar ile özel sektörün iŐ birliği ve koordinasyon içerisinde hareket etmesi gerekmektedir.

Türkiye’de İnsan Ticaretinde Mevcut Durum

Dünyada her ülkenin hedef, transit ve/veya kaynak ülke olmasına bağlı olarak insan ticareti suçundan etkilendiği bir gerçektir. Türkiye, geçmişte göç için kaynak ve transit ülkelerden biriyken, son yıllarda bölgedeki çatışmaların bir sonucu olarak, gelişen ekonomisi ve iyi yaşam koşulları nedeniyle aynı zamanda bir hedef ülke haline gelmiştir.

Bu nedenle Türkiye, insan ticaretiyle mücadeleyle ilişkin uluslararası protokolü en başta imzalayan ve bu konudaki kararlılığını sürdüren ülkeler arasında öncü sayılabilir.

Türkiye, ILO’nun temel sözleşmeleri içinde yer alan Zorla Çalıştırmanın Kaldırılmasına İlişkin 105 Sayılı Sözleşmeyi 1961 yılında, Zorla Çalıştırmaya İlişkin 29 Sayılı Sözleşmeyi ise 1998 yılında onaylamıştır. Ayrıca, “Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”ni ve Aralık 2000’de Palermo’da düzenlenen konferansta kabul edilen “Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol”ü imzalamıştır.

Ardından 2002 tarihinde 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’na ek madde (201/b) ekleyerek ilk kez insan ticaretini suç olarak kabul etmiştir.

İnsan ticaretiyle mücadele alanında ilgili kurum ve kuruluşların iş birliği ve koordinasyonu amacıyla Dışişleri Bakanlığı tarafından 2002 yılı içerisinde “İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Görev Gücü” kurulmuş olup 2003 yılında “İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Eylem Planı” hazırlanmıştır.

2009 yılında Ulusal Görev Gücü tarafından ikinci Ulusal Eylem Planı kabul edilmiş ve insan ticaretiyle mücadelede önemli bir sözleşme olan Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi imzalanmıştır.

İnsan ticareti mağdurlarını korumak için çeşitli yasal önlemler alınmıştır. Bunlar arasında 2013 yılında çıkarılan 6458² sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve 2016 yılında yürürlüğe giren 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu bulunmaktadır.

Dışişleri Bakanlığı koordinesinde ilgili kamu kurumlarının katılımı ile 2002 - 2015 yılları arasında toplanan İnsan Ticareti ile Mücadele Ulusal Görev Gücü 2016 yılında İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonuna, 2021 yılında ise İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Kuruluna dönüştürülmüştür.

2002-2015 yılları arasında Dışişleri Bakanlığı koordinasyonunda ilgili kamu kurumlarının katılımıyla toplanan İnsan Ticareti ile Mücadele Ulusal Görev Gücü, 2016 yılında

² Bununla birlikte, insan ticareti mağdurları için ikamet izni alma şartları diğer ikamet izinlerinden farklılık göstermektedir. Ayrıca kanun, “mağdur destek prosedürlerinden” yararlanan insan ticareti mağdurlarının sınır dışı edilmemesini öngörmektedir.

İnsan Ticareti ile Mücadele Koordinasyon Komisyonuna, 2021 yılında ise Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) koordinasyonunda İnsan Ticareti ile Mücadele Koordinasyon Kurulu adı altında bir birime dönüştürülmüştür.

İnsan Ticaretiyle Mücadele Uzmanlar Grubu (GRETA) tarafından Türkiye'ye 2018 yılından bu yana ziyaretler gerçekleştirilmekte olup ülkemizdeki mevcut duruma ilişkin hazırlanan GRETA raporları doğrultusunda insan ticareti ile mücadele çalışmalarının daha etkin hale getirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonu tarafından 2020 yılında alınan karar gereği Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) insan ticaretiyle mücadele alanında yürütülen faaliyetleri incelemek ve raporlamak amacıyla Ulusal Raportörlük Kurumu olarak belirlenmiştir. Buna istinaden İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Eylem Planının uygulanması dâhil konuya ilişkin tüm iş ve işlemleri icra etmek üzere İnsan Ticaretiyle Mücadele Çalışma Grubu oluşturulmuştur.

İnsan ticareti suçunun görülme biçimleri arasında son beş yılda cinsel sömürü ve işgücü sömürüsü ilk sıralarda yer almaktadır.

GİB'in 2014 yılından bu yana uygulamaya devam ettiği farkındalık faaliyetleri ve eğitimler sonucunda yıllar itibariyle mağdur şüphesi taşıyan kişi sayısında bir artış yaşanmıştır.

GİB tarafından 2021 yılında insan ticareti mağduru olabileceği şüphesi ile 8.077 kişi ile mülakat yapılırken 2022 yılında bu sayı %163'lük bir artışla 21.236'ya yükselmiştir.

2018-2022 yılları arasında 1378 insan ticareti mağduru tanımlanmış olup, 2018 yılında mağdur sayısı 134 iken, 2022 yılında bu rakam 345'e yükselmiştir. İnsan ticareti mağdurlarının yaş aralığına bakıldığında, 2018-2022 yıllarında mağdurların yaklaşık %30'unun çocuk, %60'ının ise 18-35 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Türkiye'deki mağdurların çoğunluğu cinsel sömürü maksatlı insan ticaretine maruz kalan kadınlardan oluşmaktadır. Son beş yılda tespit edilen mağdurların %82,1'i kadındır.

ULUSAL YOL HARİTASI: ÖNCELİKLER

Yol Haritası, stratejik çalıştaylar ve ilgili tüm paydaşlarla yapılan istişarelerin ardından Türk hükümeti tarafından belirlenen üç öncelikli alan etrafında oluşturulmuştur:

1. Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılması: Çocuk işçiliğinin önlenmesi için sosyal diyalog yoluyla ulusal ve uluslararası düzeyde işbirliği ve koordinasyonu güçlendirerek sektörel bir yaklaşımla kurulan koruyucu ve önleyici mekanizmaların etkinliğini artırmak.

2. Sorumlu İşletme Davranışının Teşvik Edilmesi: Hem ulusal hem de uluslararası düzeyde insana yakışır iş standartlarının sağlanması için sorumlu işletme davranışı ve özen yükümlülüğünün teşvik edilmesine yönelik çalışmaları sosyal diyalog yoluyla teşvik etmek.

3. Zorla Çalıştırma ve İnsan Ticareti ile Mücadele: Emek sömürsü, zorla çalıştırma ve insan ticareti ile mücadelede ilerlemeyi hızlandırmak için ulusal ve uluslararası ortaklıkları güçlendirmek.

Aşağıdaki bölümlerde her bir önceliğe ulaşmak için gerekli görülen stratejiler ve faaliyetler yer almaktadır. Bazı tedbirlerin tamamlanması için belirli süreler öngörülürken, bazılarının sürekli olması öngörülmüştür. Önceliklere ilişkin olarak hazırlanacak yıllık raporlar ve yapılacak değerlendirmeler sonucunda 8.7'deki hedeflere ulaşmak için tedbirlerde gerekli revizyonlar veya güncellemeler yapılacaktır.

ÖNCELİK 1: ÇOCUK İŞÇİLİĞİNİN ORTADAN KALDIRILMASI

ANA HEDEF 1:

Çocuk işçiliğinin önlenmesi için sosyal diyalog yoluyla ulusal ve uluslararası düzeyde işbirliği ve koordinasyonun güçlendirilerek sektörel bir yaklaşımla kurulan koruyucu ve önleyici mekanizmaların etkinliğinin artırılması.

Alt hedef 1.1:

2017-2023 Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Ulusal Programı'nın etkisinin değerlendirilmesi ve etki değerlendirmesi ile mevcut ihtiyaçlar temelinde çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik kapsamlı bir politika/strateji belgesinin hazırlanması.

Uygulayıcı kurum/kuruluşlar ve paydaşlar: ÇSGB ve ilgili bakanlıklar, sosyal ortaklar, ilgili STK'lar, ILO, UNICEF

Uygulama takvimi: 2024-2028

Alt Hedef 1.2:

Çocuk işçiliği izleme, tespit ve yönlendirme sisteminin iyileştirilmesi.

Uygulayıcı kurum/kuruluşlar ve paydaşlar: ÇSGB ve ilgili bakanlıklar, sosyal ortaklar, ilgili STK'lar, ILO, UNICEF

Uygulama takvimi: 2024-2027 (2024-25 ve 2026-27 yıllarını kapsayan iki yılda bir)

Alt Hedef 1.3:

Çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması konusunda tüm paydaşların farkındalık ve bilgi düzeyinin artırılması.

Uygulayıcı kurum/kuruluşlar ve paydaşlar: ÇSGB ve ilgili bakanlıklar, sosyal ortaklar, ilgili STK'lar, ILO, UNICEF

Uygulama takvimi: 2024-2028

Alt Hedef 1.4:

İşyerlerinde çocuk işçiliğine yönelik idari yaptırımların etkinliğinin gözden geçirilmesi ve iş mevzuatının kapsayıcılığının artırılmasına yönelik eylemlerin gerçekleştirilmesi.

Uygulayıcı kurum/kuruluşlar ve paydaşlar: ÇSGB

Uygulama takvimi: 2025

ÖNCELİK 2: SORUMLU İŞLETME DAVRANIŞININ TEŞVİK EDİLMESİ

ANA HEDEF 2:

Hem ulusal hem de uluslararası düzeyde insana yakışır iş standartlarının sağlanması için sorumlu işletme davranışı ve özen yükümlülüğünün teşvik edilmesine yönelik çalışmaların sosyal diyalog yoluyla teşvik edilmesi.

Alt Hedef 2.1:

Türkiye'deki ilgili tüm aktörlerin sosyal diyalog yoluyla sorumlu işletme davranışını ve özen yükümlülüğünü teşvik etmek için görev ve sorumluluklarının belirlenmesi ve bir koordinasyon mekanizması kurulması.

Uygulayıcı kurum/kuruluşlar ve paydaşlar: ÇSGB ve ilgili bakanlıklar, sosyal ortaklar, özel sektör temsilcileri (*ticaret odası, sanayi odası, esnaf ve sanatkârlar odası, ithalatçı ve ihracatçı birlikleri, vb*), STK'lar, ILO, UNDP

Uygulama takvimi: 2024-2028

Alt Hedef 2.2:

İlgili tüm paydaşların sorumlu işletme davranışı ve özen yükümlülüğü konusundaki farkındalığının sosyal diyalog odağında artırılması.

Uygulayıcı kurum/kuruluşlar ve paydaşlar: ÇSGB ve ilgili bakanlıklar, sosyal ortaklar, özel sektör temsilcileri (*ticaret odası, sanayi odası, esnaf ve sanatkârlar odası, ithalatçı ve ihracatçı birlikleri, vb*), STK'lar, ILO, UNDP

Uygulama takvimi: 2024-2025

Alt Hedef 2.3:

Tedarik zincirlerinde özen yükümlülüğü konusunda sektörlerin mevcut ihtiyaçları ve risk alanları hakkında bir model oluşturmak için bir pilot sektör çalışması yapılması.

Uygulayıcı kurum/kuruluşlar ve paydaşlar: ÇSGB ve ilgili bakanlıklar, özel sektör temsilcileri, sosyal ortaklar, ilgili STK'lar, ILO

Uygulama takvimi: 2024-2025

ÖNCELİK 3: İNSAN TİCARETİ VE ZORLA ÇALIŞTIRMA İLE MÜCADELE

ANA HEDEF 3:

Emek sömürüsü, zorla çalıştırma ve insan ticareti ile mücadelede ilerlemeyi hızlandırmak için ulusal ve uluslararası ortaklıkları güçlendirmek.

Alt hedef 3.1:

İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Eylem Planı'nın tamamlanması.

Uygulayıcı kurum/kuruluşlar ve paydaşlar: Göç İdaresi Başkanlığı (GİGM), ÇSGB, Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), ILO ve diğer ilgili STK'lar.

Uygulama takvimi: 2024 - 2025

Alt Hedef 3.2:

İlgili paydaşların insan ticareti konusundaki farkındalık ve bilgi düzeyinin artırılması.

Uygulayıcı kurum/kuruluşlar ve paydaşlar: Göç İdaresi Başkanlığı (GİGM), ÇSGB, Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), ILO ve diğer ilgili STK'lar.

Uygulama takvimi: 2024 - 2028

Alt Hedef 3.3:

İlgili mevzuatın gözden geçirilmesi ve gerekiyorsa iyileştirme yapılması.

Uygulayıcı kurum/kuruluşlar ve paydaşlar: Göç İdaresi Başkanlığı (GİGM), ÇSGB, Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve diğer ilgili STK'lar.

Uygulama takvimi: 2024 – 2027

Alt Hedef 3.4:

İnsan ticareti mağdurlarına yönelik destek hizmetlerinin etkinliğinin artırılması ve ihtiyaç tespit edilmesi halinde yeni hizmet modellerinin geliştirilmesi.

Uygulayıcı kurum/kuruluşlar ve paydaşlar: Göç İdaresi Başkanlığı (GİGM), ÇSGB, Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve diğer ilgili STK'lar.

Uygulama takvimi: 2024 – 2028

EK: Önceliklendirilen Alanlarda Ulusal ve Uluslararası Gelişmeler Raporu

EK

TÜRKİYE CUMHURİYETİ REHBER ÜLKE YOL HARİTASI ÖNCELİKLENDİRİLEN ALANLARDA ULUSAL VE ULUSLARARASI GELİŞMELER RAPORU

ÇOCUK İŞÇİLİĞİ İLE MÜCADELE KAPSAMINDA ULUSAL VE ULUSLARARASI GELİŞMELER

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), ilgili tüm paydaşlarla eşgüdümlü çalışmalar yürüterek 1990'lı yılların başından bu yana çocuk işçiliğine karşı aktif mücadele vermekte ve çocuk işçiliği konusunda çalışma yapan kamu kurum ve kuruluşları, sosyal taraflar, meslek kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon ve işbirliği sağlamaktadır.

Bu kapsamda çocuk işçiliği ile mücadelede dünden bugüne tarihsel süreç ve yapılan çalışmalar aşağıda kronolojik olarak aşağıda sunulmaktadır:

1990- Türkiye, Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Sözleşmede, tüm ülkelerde çocukların yaşam koşullarının iyileştirilebilmesi için uluslararası işbirliğinin önemi vurgulanarak çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç 18 yaşına kadar herkesin çocuk sayılacağı hükmü yer almaktadır.

1992- ÇSGB Çalışma Genel Müdürlüğü (ÇGM) bünyesinde “Çalışan Çocuklar Bölümü” kurulmuştur.

1992- Türkiye ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) arasında imzalanmış olan Mutabakat Zaptı kapsamında Türkiye ILO'nun Çocuk İşçiliği ile Mücadele Programı'na (IPEC) katılan ilk 6 ülkeden biri olmuştur.

1994- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 1. Çocuk İşgücü Araştırması gerçekleştirilmiştir.

- 6-17 yaş arası çocuk işçiliği oranı: % 15,2 olarak gerçekleşmiştir.

1998- Türkiye, ILO'nun 138 sayılı “İstihdama Kabulde Asgari Yaş Sözleşmesi”ni onaylamıştır.

1999- TÜİK tarafından 2. Çocuk İşgücü Araştırması gerçekleştirilmiştir.

- 6-17 yaş arası çocuk işçiliği oranı: % 10,3 olarak gerçekleşmiştir.

2001- Türkiye, ILO'nun 182 sayılı “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılması Acil Eylem Sözleşmesi”ni ve 190 sayılı Tavsiye Kararını onaylamıştır.

2002- ILO tarafından 12 Haziran “Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü” olarak ilan edilmiştir. Ülkemizce de kabul edilen ve her yıl konuya ilişkin etkinlikler gerçekleştirilen 12 Haziran günü, çocuk işçiliği ile mücadeledeki kararlılık üzerinde önemli bir etki yaratmaktadır.

2003- 4857 sayılı İş Kanununun 71. maddesinde asgari çalışma yaşı 15 olarak belirlenirken, 14 yaşını doldurmuş ve zorunlu ilköğretim çağını tamamlamış olan çocukların ise bedensel,

zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabileceği hükme bağlanmıştır.

2004- İş Kanununun 71. maddesine dayanılarak hazırlanan “Çocuk Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” yürürlüğe girmiştir.

2005- 2005/5 Sokakta Yaşayan/Çalıştırılan Çocuklara İlişkin Başbakanlık Genelgesi yürürlüğe girdi.

2005- ÇSGB tarafından 182 sayılı ILO Sözleşmesinde belirtilen doğrultuda, ilgili tüm kurum ve kuruluşların katkılarıyla çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak “Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi için Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesi” (ZBPPÇ) 2005-2015 döneminde uygulanmıştır. Bu Program ile çocukların çalışma yaşamına girmesinde temel nedenleri oluşturan yoksulluğun ortadan kaldırılması, eğitimin kalitesinin ve ulaşılabilirliğinin artırılması, toplumsal bilinç ve duyarlılığın geliştirilmesi gibi geniş kapsamlı tedbirlerle başta çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri olmak üzere çocuk işçiliğinin 10 yıllık bir süre içinde önlenmesi temel hedef olarak belirlenmiştir.

2006- TÜİK tarafından 3. Çocuk İşgücü Araştırması gerçekleştirilmiştir.

- 6-17 yaş arası çocuk işçiliği oranı: % 5,9 olarak gerçekleşmiştir.

2006- Yapılan çalışmalar neticesinde 95. ILO Çalışma Konferansı’nda Türkiye, çocuk işçiliği ile mücadelede örnek ülke seçilmiştir.

2010- “Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi” konulu 2010/6 sayılı Başbakanlık Genelgesi Bakanlığımız tarafından hazırlanmış olup 24 Mart 2010 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2010- 2010/6 Sayılı Başbakanlık Genelgesi kapsamında “Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilme Projesi (METİP-1)” ülke çapında uygulanmış olup Proje kapsamında mevsimlik gezici tarım işçilerinin başta barınma ve sağlık olmak üzere kamu hizmetlerine erişiminin sağlanması ve çocukların eğitime yönlendirilmesi adına tedbirler alınmıştır.

2012- TÜİK tarafından 4. Çocuk İşgücü Araştırması gerçekleştirilmiştir.

- 6-17 yaş arası çocuk işçiliği oranı: % 5,9 olarak gerçekleşmiştir.

2012- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi konulu 2012/20 (Mülga) sayılı Genelgesi yayımlandı.

2014- Ülkemizin 2023 vizyonu ile hazırlanan ve istihdam politikalarına yön veren temel belgesi olan Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023) çocuk işçiliği ile mücadeleyi de kapsayacak şekilde yürürlüğe girmiştir.

2015- İş Kanununa sanat, kültür ve reklam faaliyetlerinde çalıştırılacak çocuklara ilişkin hüküm eklenmiştir. 14 yaşını doldurmamış çocukların bedensel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenler okullarına devamına engel olmayacak sanat, kültür ve reklam faaliyetlerinde yazılı sözleşme yapmak ve her bir faaliyet için ayrı izin almak şartıyla çalıştırılabilecekleri hükme bağlanmıştır.

2016- “Mevsimlik Tarım İşçileriyle Göçer ve Yarı Göçer Ailelerin Çocuklarının Eğitime Erişimi” konulu 2016/5 sayılı Genelge mevsimlik tarım işçisi olarak başka illere giden işçilerin çocuklarının eğitime erişim ve devamlarının sağlanması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olup 21 Mart 2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

2017- Mevsimlik gezici tarım işçileri ve ailelerinin başta barınma ve sağlık olmak üzere kamu hizmetlerine erişiminin sağlanması ve çocukların eğitime yönlendirilmesi amacıyla ilgili kurumlara görevler veren 2017/6 sayılı “Mevsimlik Tarım İşçileri” konulu Başbakanlık Genelgesi, 19 Nisan 2017 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. (Bu Genelge ile 2010/6 sayılı Genelge yürürlükten kaldırılmıştır)

2017- 2017/6 Sayılı Genelge kapsamında “Mevsimlik Tarım İşçileri Projesi (METİP-2)” ülke çapında uygulanmaya başlanmış ve mevsimlik tarım işçileri ile ailelerine ilişkin haritalama ve profillemeye çalışması yapılması, sunulan kamu hizmetlerinin elektronik ortamda izlenmesinin sağlanması amacıyla Mevsimlik Tarım İşçileri Bilgi Sistemi (e-METİP) kurulmuştur. Veri kaynağı 81 ilde Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından toplanan mevsimlik tarım işçilerine ait bilgiler olan sistem üzerinden çocukların e-okul sistemine kayıt durumları izlenebilmekte ve mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının anlık olarak izlenmesi sağlanmaktadır. Ayrıca, e-METİP sistemi ile Sağlık Bakanlığı e-nabız sisteminin entegrasyonunun sağlanması neticesinde, sağlık hizmeti sunulan mevsimlik tarım işçileri ve ailelerinin de takibi yapılabilmektedir.

2017- Çocuk işçiliğinin önlenmesi temel hedefiyle, çocukların çalışma yaşamına girmesinde temel nedenleri oluşturan yoksulluğun ortadan kaldırılması, eğitimin kalitesinin ve ulaşılabilirliğinin artırılması, toplumsal bilinç ve duyarlılığın geliştirilmesi gibi geniş kapsamlı tedbirlerle ÇSGB koordinasyonunda ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sosyal taraflar ve sivil toplum kuruluşlarının katkılarıyla hazırlanan “Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı (2017-2023)” yürürlüğe girmiştir. Yürürlüğe giren Ulusal Programın ekinde yer alan Eylem Planında, çocuk işçiliği ile mücadele amacıyla 2017-2023 döneminde yürütülecek temel politika, strateji ve faaliyetler belirlenmiştir. Mevcut durumda, Ulusal Program kapsamında hazırlanan Faaliyet Planında 7 politika başlığı altında 18 strateji ve 106 faaliyet yer almaktadır.

2018- Toplumun çocuk işçiliği ile mücadele konusunda duyarlılığının artırılması ve Ulusal Programın politika ve hedeflerine en üst düzeyde katkı sağlanması için ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yapılacak olan tüm çalışmalarda çocuk işçiliği ile mücadele hususuna öncelik verilmesi ile 2018 yılı özelinde ve Ulusal Programın uygulanma sürecinde ilgili tüm ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla gerekli iş ve işbirliklerinin yapılması amaçlarıyla Türkiye’de 2018 yılı “Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Yılı” olarak ilan edilmiştir.

2018- ÇSGB, ilgili Bakanlıklar, sosyal taraflar, meslek kuruluşları ve ILO Türkiye Ofisi tarafından “Çocuk İşçiliği İle Mücadele Ortak Deklarasyonu” imzalanmıştır.

2018- Cumhurbaşkanlığı 2. 100 Günlük İcraat Programı çerçevesinde çocuk işçiliğiyle mücadele alanındaki faaliyetleri daha etkin hale getirmek ve merkezi düzeyde üretilen politikaların yerel düzeydeki uygulanabilirliğini ve izlenebilirliğini artırmak amacıyla Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri koordinatörlüğünde, Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlükleri ile Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri personellerinin de yer aldığı şekilde 81 ilde Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimleri kurulmuştur.

2019- MEB ve ÇSGB arasında Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi ve Eğitime Erişimin Sağlanması Projesi kapsamında Veri Aktarım Protokolü imzalandı. Kurumlar arası veri aktarım protokolü, mevsimlik tarım işçisi ailelere ilişkin bilgilerin takibini kolaylaştırdı. Bu sayede mevsimlik tarım işçisi aile çocuklarının eğitime erişimi için kolluk kuvvetleri aracılığıyla elde edilen ebeveynlerin TC Kimlik Numaralarına kayıtlı öğrencilere e-METİP sistemi üzerinden erişimleri kolaylaştırıldı.

2019- TÜİK tarafından 5. Çocuk İşgücü Araştırması gerçekleştirilmiştir.

- 5-17 yaş arası çocuk işçiliği oranı: % 4,4 olarak gerçekleşmiştir.

2022- Güney Afrika Hükümeti'nin ev sahipliğinde Durban şehrinde “Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılması 5. Küresel Konferansı” düzenlenmiş olup Konferansa ülkemizi temsilen ÇSGB tarafından katılım sağlanarak çocuk işçiliği ile mücadele konusunda Türkiye'nin kat ettiği mesafe ve iyi uygulama örnekleri paylaşılmıştır.

2022- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı tarafından Ülkemizin çocuk işçiliği ile mücadeledeki başarısının diğer ülkelerle paylaşılması için uygun bir platform olacağı düşünülerek Türkiye'nin Rehber Ülkelerinden biri olarak kabul edilmesine yönelik niyet ve taahhüt mektubu İttifak 8.7 sekretaryasına 19 Ağustos 2022 tarihinde iletilmiştir.

2022- ILO Genel Direktörü tarafından söz konusu niyet mektubuna cevaben Türkiye'nin SKH 8.7 hedefine ulaşma yolundaki taahhüdüne yönelik memnuniyetinin iletildiği ve Rehber Ülke olunması yolundaki adımlara ilişkin mektup 21 Eylül 2022 tarihinde tarafımıza iletilmiştir.

2023- İttifak 8.7 Sekretaryası tarafından Rehber Ülke Hesap Verilebilirlik Çerçevesi'nin kabul edildiği ve Ülkemizde İttifak 8.7 kapsamındaki stratejik çalıştay ve yol haritası belirleme çalışmalarının başlatılabileceğine dair mektup 6 Mart 2023 tarihinde tarafımıza iletilmiştir.

2023- ÇSGB ve ILO Türkiye Ofisi işbirliğinde İttifak 8.7 rehber ülke olma sürecinin ilk aşaması olan Ulusal Stratejik Çalıştay tüm paydaşların katılım ve katkıları ile 25 Ekim 2023 tarihinde Sayın Bakanımız Prof. Dr. Vedat İŞIKHAN'ın teşrifleriyle Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

TEDARİK ZİNCİRLERİNDE ÖZEN YÜKÜMLÜLÜĞÜ KAPSAMINDA ULUSAL VE ULUSLARARASI GELİŞMELER

Dünya genelinde iklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilir kalkınma hedefinin küresel bir seferberliğe dönüşmüş olmasının neticesinde “tedarik zincirlerinde özen yükümlülüğü” olası insan hakları ihlallerinin ve çevreye yönelik risklerin önlenmesi, en aza indirilmesi veya sona erdirilmesi amacıyla ortaya çıkmıştır. 2011 yılında BM İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri'nin BM İnsan Hakları Konseyi tarafından kabul edilmesi ile bu zamana kadar gönüllü olarak gerçekleştirilen tedarik zincirlerinde özen yükümlülüğü hususu küresel bir standart olarak ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda, belli büyüklükteki firmalara “özen yükümlülüğünü” şirket politikalarına entegre etme, kendilerinin ve iştiraklerinin yanı sıra tedarik zincirlerindeki şirketlerinde faaliyetlerinin sosyal ve çevresel etkilerini tespit etme, potansiyel olumsuz etkileri önleme ve azaltma, mevcut olumsuz etkileri ortadan kaldırma ve bunları raporlama yükümlülükleri getirilmesi öngörülmektedir.

Bu kapsamda, tedarik zincirlerinde özen yükümlülüğüne ilişkin ulusal ve uluslararası gelişmeler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

1998- 19 Haziran 1998 tarihinde ILO Genel Konferansı 86. oturumunda “ILO Çalışma Yaşamında Temel İlkeler ve Haklar Bildirgesi” imzalanmıştır. Bildirgede sendikalaşma özgürlüğü ve toplu pazarlık hakkının etkin biçimde tanınması; zorla çalıştırmanın tüm biçimlerinin ortadan kaldırılması; çocuk işçiliğine etkin biçimde son verilmesi ile istihdamda ayrımcılığın ortadan kaldırılması amaçlanmıştır.

2000- Ekonomik ve Kalkınma İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından 27 Haziran 2000 tarihinde “Çok Uluslu Şirketler Rehberi” yayımlanmıştır. Rehber ile istihdam ve sanayi ilişkileri, insan hakları, çevre, vergilendirme ve teknoloji gibi alanlarda gönüllü standartlarla çok uluslu şirketlerin sürdürülebilir kalkınmaya katkılarını artırmak amaçlanmaktadır. Son olarak 2011 yılında revize edilen dokümanın güncellenmesi için çalışmalar yürütülmektedir.

Türkiye'de Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na bağlı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü OECD Ulusal Temas Noktası (UTN) olarak görevlendirilmiştir.

2011- “BM İş Dünyası ve İnsan Haklarına Dair Rehber İlkeler” 16 Haziran 2011 tarihinde yayımlanmıştır. Bu Rehber İlkeler devletlerin insan haklarını koruma görevine, şirketlerin insan haklarına saygı gösterme yükümlülüğüne ve hakları ihlal edilenlerin zararlarının telafi edilmesine dayanmaktadır.

2017- ILO tarafından “Çokuluslu İşletmeler ve Sosyal Politikaya İlişkin İlkeler Üçlü Bildirgesi (MNE Bildirgesi)” 3 Mart 2017 tarihinde yayımlanmıştır. MNE Bildirgesi, sosyal politika ve kapsayıcı, sorumlu, sürdürülebilir işyeri uygulamaları hakkında işletmelere (çokuluslu ve ulusal) doğrudan rehberlik sağlayan yegâne ILO belgesi olmakla birlikte istihdam, eğitim, çalışma ve yaşam koşulları, endüstriyel ilişkiler ve genel politikalar hakkında ilkeler içermektedir.

2019- 11 Aralık 2019 tarihinde Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) yayımlanmıştır.

2021- 7 Ekim 2021 tarihinde Paris Anlaşması Cumhurbaşkanı Kararı ile onaylanmıştır.

2021- Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda ilgili kurumların katkılarıyla Türkiye'nin AYM'ye adaptasyonunu sağlayacak bir yol haritası oluşturmak amacıyla hazırlanan Yeşil Mutabakat Eylem Planı 2021/15 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile 16 Temmuz 2021 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Ayrıca, Genelge ile Eylem Planının uygulanmasını takip etmek, küresel politika gelişmeleri doğrultusunda çalışmaları yönlendirmek ve gerekli koordinasyonu sağlamak üzere “Yeşil Mutabakat Çalışma Grubu” oluşturulmuştur.

2022- BM Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye tarafından Japonya Hükümeti'nin finansman desteğiyle, 17 ülkede uygulanan küresel bir projenin parçası olarak, Türkiye'de iş dünyasında insan hakları standartlarının iyileştirilmesi için “İş Dünyası ve İnsan Hakları: Türkiye'de Sorumlu İşletme Davranışlarının Desteklenmesi Projesi” 2022-2023 yıllarında uygulanmaktadır. BM İş ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri'ne uymayı teşvik ederek hem kamu sektörü hem de özel sektörün, zorla çalıştırma ve ayrımcılık gibi kötü uygulamalarla mücadele etmesine yardım etmek amaçlanmaktadır.

2022- Avrupa Komisyonu tarafından küresel tedarik zincirlerinde kurumsal faaliyetlerin çevresel ve sosyal haklara etkilerine özen yükümlülüğünün tesis edilmesine yönelik AB yasal

çerçevesini hazırlayan Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi taslağı (Corporate Sustainability Due diligence Directive-CSDR) 23 Şubat 2022 tarihinde yayımlanmıştır.

2022- Zorla Çalıştırmaya ilişkin AB Komisyon Direktifi 14 Eylül 2022 tarihinde yayımlanmıştır. Bu kapsamda, çocuk işçiliği de dahil olmak üzere zorla çalıştırma kullanılarak üretilen ürünlerin AB iç pazarında yasaklanmasına yönelik bir düzenleme önerisi sunulmuştur.

2022- Adalet Bakanlığı koordinasyonunda uygulanmakta olan “İnsan Hakları Eylem Planı (2021-2023)” kapsamında ÇSGB Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından ilgili tarafların katkıları ile hazırlanan “Çalışma Hayatına İlişkin Ulusal Rehber İlkeler” 23 Kasım 2022 tarihinde yayımlanmıştır. Rehber İlkeler, insan hakları, ayrımcılık, çocuk işçiliği, zorla çalıştırma, toplu pazarlık ve örgütlenme özgürlüğü, iş sağlığı ve güvenliği, yeşil büyüme, insana yakışır iş, rehberlik ve şikayet mekanizmaları başlıklarında 11 maddeden oluşmaktadır.

2023- Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi taslağına ilişkin Avrupa Parlamentosu pozisyonu 1 Haziran 2023 tarihinde onaylanmıştır.

ZORLA ÇALIŞTIRMA VE İNSAN TİCARETİ İLE MÜCADELE KAPSAMINDA ULUSAL VE ULUSLARARASI GELİŞMELER

Dünya'daki tüm ülkelerin hedef, transit ve kaynak ülke olma durumlarının bir veya birkaçını taşıma özelliğine göre insan ticareti suçundan etkilendiği bir gerçektir. Türkiye ise insanların iş bulabilme ve daha iyi şartlarda yaşamak amacıyla geldiği hedef ülkelerden biri olma konumunda iken coğrafi konumu sebebiyle de transit ülke olarak göçlerden etkilenmektedir. Bu doğrultuda Türkiye, insan ticaretiyle mücadele alanında uluslararası protokolü imzalayan ülkeler arasında sürecin başından beri öncü olarak yer almakta ve bu alanda istikrarlı ve kararlı bir mücadele sürdürmeye devam etmektedir.

Bu kapsamda, zorla çalıştırma ve insan ticaretiyle mücadeleye ilişkin ulusal ve uluslararası gelişmeler kronolojik olarak aşağıda sunulmaktadır.

1961- ILO'nun 105 sayılı “Zorla Çalıştırmanın Kaldırılması Sözleşmesi” Türkiye tarafından 29 Mart 1961 tarihinde onaylanmıştır.

1964- 492 sayılı “Harçlar Kanunu” madde 88’de, insan ticareti mağdurlarının ikamet izni harcından muaf tutulması öngörülmektedir.

1985- “BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW) (1979) Türkiye tarafından 14 Ekim 1985 tarihinde onaylanmıştır.

1995- “BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (1989)” Türkiye tarafından 27 Ocak 1995 tarihinde onaylanmıştır.

1998- ILO'nun 29 sayılı “Cebrî veya Mecburi Çalıştırmaya İlişkin Sözleşmesi” Türkiye tarafından 30 Ekim 1998 tarihinde onaylanmıştır.

2001- ILO'nun 182 sayılı “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılması Acil Eylem Sözleşmesi (2000)” Türkiye tarafından 2 Ağustos 2001 tarihinde onaylanmıştır.

2002- “Avrupa Çocuk Hakları Sözleşmesi (2000)” Türkiye tarafından 1 Ekim 2002 tarihinde onaylanmıştır.

2002- BM ÇHS’ye ek “Çocuk Satışı, Pornografisi ve Fahişeliğine İlişkin İhtiyari Protokolü (2000)” Türkiye tarafından 19 Ağustos 2002 tarihinde onaylanmıştır.

2002- İnsan ticaretiyle mücadele alanında ilgili kurum ve kuruluşların iş birliği ve koordinasyonu amacıyla Dışişleri Bakanlığı tarafından “İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Görev Gücü” kurulmuştur.

2003- Ulusal Görev Gücü’nün çalışmaları kapsamında “İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Eylem Planı” hazırlanmıştır.

2003- “Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi’ni tamamlayan, İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına ilişkin Protokol (2000)” Türkiye tarafından 25 Mart 2003 tarihinde onaylanmıştır.

2003- BM ÇHS’ye ek “Çocukların Silahlı Çatışmalara Dâhil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokolü (2000)” Türkiye tarafından 16 Ekim 2003 tarihinde onaylanmıştır.

2003- 29 Ağustos 2003 tarihinde yayımlanan 4817 sayılı “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği” ile insan ticareti mağdurlarına iş piyasasına erişim hakkı sağlanmıştır.

2004- Mağdurların korunması kapsamında Türkiye’nin insan ticareti mağdurlarına hizmet veren ilk sığınma evi İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (İKGV) tarafından İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ile protokoller imzalanması akabinde İstanbul’da 2004 yılı Kasım ayında açılmıştır.

2004- Uluslararası işbirliğine önem verilerek ülkelerle işbirliği protokolleri yapılması kapsamında Türkiye ve Belarus arasında insan ticaretiyle mücadele, mağdurların korunması, ortak soruşturma ve işbirliğini kapsayacak şekilde mutabakat imzalanmıştır.

2005- İnsan ticaretiyle mücadeleye yönelik Azerbaycan, Gürcistan ve Ukrayna ile işbirliği protokolleri imzalanmıştır.

2005- 1 Haziran 2005’te yayımlanan Türk Ceza Kanununda insan ticareti, “Özel Hükümler” başlıklı İkinci Kitabın “Uluslararası Suçlar” başlıklı birinci kısmında Madde 80’de suç olarak düzenlenmiştir.

2005- 5395 sayılı “Çocuk Koruma Kanunu” 15 Temmuz 2005 yılında kabul edilmiştir. Bu kapsamda insan ticareti mağduru çocuklara yönelik çocuğun yüksek yararına yönelik barınma, psikososyal destek, sağlık hizmetlerine erişim ve eğitim gibi önlemler sağlanmıştır. Tedbirler Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesindeki Çocuk Hizmetleri Müdürlüğü tarafından uygulanmaktadır.

2006- İnsan ticaretiyle mücadeleye yönelik Kırgızistan ve Moldova ile işbirliği protokolleri imzalanmıştır.

2009- Ulusal Görev Gücü tarafından ikinci Ulusal Eylem Planı kabul edilmiştir.

2009- 12 Haziran 2009 tarihinde kabul edilen 5901 sayılı “Türk Vatandaşlığı Kanunu” madde 16’da insan ticareti suçları işleyen kişilerin Türk vatandaşlığını kazanmalarının engelleneceği hükme bağlanmıştır.

2011- İnsan ticaretinin önlenmesi, insan ticareti ile mücadele ve insan ticareti mağdurlarının korunmasına ilişkin AB Direktifi yayımlanmıştır.

2011- Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Lanzarote Sözleşmesi) (2007) Türkiye tarafından 7 Aralık 2011 tarihinde onaylanmıştır.

2013- Türkiye tarafından sığınma için özel bir hukuki çerçeve oluşturan ve Türkiye’nin menşei ülkeden bağımsız olarak uluslararası korumaya ihtiyacı olan herkese karşı yükümlülüklerini teyit eden 6458 sayılı “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” 11 Nisan 2013 tarihinde kabul edilmiştir. Kanunda insan ticareti mağdurları için şu imkânlar öngörülmektedir:

- Bir toparlanma ve düşünme süresi (Madde 48)
- Yenilenebilir ikamet izinleri (Madde 49)

Ayrıca, mağdur destek programında yer alan insan ticareti mağdurlarının sınır dışı edilmemesi de hükme bağlanmıştır (Madde 55).

2014- Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi (Budapeşte Sözleşmesi) (2001) Türkiye tarafından 29 Eylül 2014 tarihinde onaylanmıştır.

2016- “Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005)” Türkiye tarafından 2 Mayıs 2016 tarihinde onaylanmıştır.

Bu sözleşmenin uygulanması “İnsan Ticaretiyle Mücadele Uzmanlar Grubu (GRETA)” tarafından takip edilmekte olup GRETA tarafından Türkiye’ye ilk ziyaret 5-12 Ekim 2018 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaret sırasında ilgili tüm kamu kurumları, uluslararası örgütler ve STK’larla görüşülmüş olup GRETA tarafından hazırlanan rapor 8 Ekim 2019 tarihinde yayımlanmıştır.

GRETA, ilk raporun değerlendirilmesi amacıyla ülkemize ikinci ziyaretini ise 7 Ekim 2021 tarihinde gerçekleştirmiştir. Bahse konu toplantıda GRETA’nın 2019 yılında yayımladığı Raporu’ndaki Türkiye’ye ilişkin tavsiyeleri, Türkiye’de insan ticaretinin önlenmesi ve mağdurları koruma alanındaki gelişmeler, insan ticareti suçunun cezalandırılma süreci, insan ticaretiyle mücadele kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlar, STK’lar ve uluslararası kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon hususları görüşülmüştür. GRETA’nın 2019 yılındaki Raporu’na ilişkin hazırlanan Türkiye’nin Cevabi Raporu 18 Ekim 2021 tarihinde Dışişleri Bakanlığına iletilmiştir.

27 Ocak 2023 tarihinde GRETA tarafından gönderilen anket soruları ile Türkiye’nin ikinci tur değerlendirme süreci başlamış olup GRETA’ya yazılı cevaplar 02 Haziran 2023 tarihinde iletilmiştir. 18-22 Eylül 2023 tarihleri arasında GRETA Türkiye’yi ziyarette bulunmuş ve ilgili kamu kurumları, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum örgütleri ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Aynı zamanda bahse konu ziyaret kapsamında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM), çocuk evleri, geri gönderme merkezi ve insan ticareti mağdurları sığınma evi ziyaretlerinde bulunulmuştur.

2016- İçişleri Bakanlığı tarafından 29656 sayılı “İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik” 17 Mart 2016 tarihinde yayımlanmıştır. Yönetmelikte insan ticareti mağdurlarının tespiti, mağdur destek programları, güvenli ve gönüllü geri dönüş programları ve yabancı mağdurlar için ikamet izinlerine ilişkin kural ve prosedürleri belirlenmiştir. Ayrıca ulusal insan ticaretiyle mücadele koordinasyon sistemi de tanımlanmıştır.

Bu kapsamda, Dışişleri Bakanlığı koordinesinde ilgili kamu kurumlarının katılımı ile 2002 yılından 2015 yılına kadar gerçekleştirilen “İnsan Ticareti ile Mücadele Ulusal Görev Gücü” toplantıları Yönetmelik ile “İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonu”na dönüştürülmüştür. Komisyon insan ticareti suçunu önleme ve bu suçla mücadeleye ilişkin politika ve stratejilerin oluşturulması konusunda çalışmalar yürütmek, eylem planı hazırlamak, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak için görevlendirilmiştir.

2017 yılında Komisyonu'nun ilk toplantısında aldığı karar üzerine STK'larla koordinasyonu güçlendirmeye devam edilerek kapasite geliştirmeye öncelik veren yeni bir ulusal eylem planının süreci başlatılmıştır.

2016- 28 Temmuz 2016 tarihinde kabul edilen 6735 sayılı “Uluslararası İşgücü Kanunu” madde 16’da, mağdur destek programlarından yararlanan insan ticareti mağdurlarına istisnai olarak çalışma izni verilebileceği belirtilmiştir.

2020- 10 Haziran 2020 tarihinde yayımlanan “Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair 63 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” ile insan ticareti mağdurları, 7. madde kapsamında “kırılgan gruplar” arasında tanımlanmıştır. Mağdurun kendini rahatça ifade edebilmesi, sosyal çalışmacının mağdur hakkında bir sosyal araştırma raporu hazırlaması ve mağdurun risk ve ihtiyaçlarını tespit etmesi, tedavi ve rehabilitasyona ihtiyacı olan mağdurların ilgili kurumlara sevk edilmesi ile soruşturma ve kovuşturma sürecinde ve sosyal hizmet vaka yönetimi aşamalarında mağdura destek verilmesini sağlamak amacıyla, adli süreç boyunca bir sosyal çalışmacı tarafından mağdurlara eşlik edileceği hükme bağlanmıştır.

2020- 30 Ocak 2016 tarihli ve 6667 sayılı Kanunla uygun bulunan Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi ve 17 Mart 2016 tarihli ve 29656 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik’in 5’inci maddesi uyarınca kurulan İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonu’nun 2020 yılı toplantısında alınan karar gereği Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunda (TİHEK) insan ticaretiyle mücadele alanında yürütülen faaliyetleri incelemek ve raporlamak amacıyla Ulusal Raportörlük Kurumu olarak belirlenmesine istinaden İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Eylem Planının uygulanması dâhil kamu kurum ve kuruluşlarının insan ticaretiyle mücadele faaliyetlerinin uygulanmasının izlenmesi ve değerlendirilmesi, konuya ilişkin mevzuatla ilgili eksikliklerin tespit edilmesi ve kapsamlı tavsiyelerin oluşturulmasının nesnel bir değerlendirmesini yapmak, yıllık olarak raporlar hazırlamak ve Kurum içerisinde iş ve işlemleri icra etmek üzere İnsan Ticaretiyle Mücadele Çalışma Grubu oluşturulmuştur.

2021- Adalet Bakanlığı koordinasyonunda uygulanmakta olan “İnsan Hakları Eylem Planı (2021-2023)” kapsamında “Kırılgan Kesimlerin Korunması ve Toplumsal Refahın Güçlendirilmesi” amacı altında yer alan Hedef 8.6’da “İnsan Ticaretiyle Etkili Şekilde Mücadele Edilmesi” hedefi öngörülmüştür.

2022- Üçüncü Ulusal Eylem Planı için çalışmalar başlatılmıştır. Bu kapsamda Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) ile iş birliği içerisinde BM Göç Kuruluşu (IOM) tarafından “İnsan Ticaretiyle Mücadele Temalı Anket (İstanbul)”; Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) tarafından “Türkiye’de Çocuk Ticareti ve Emek Sömürüsüne Dayalı İnsan Ticareti Konulu Araştırma” ve Avrupa Konseyi tarafından “Türkiye’de İnsan Ticareti Davalarının Soruşturulması ve Kovuşturulmasında Karşılaşılan Boşlukların Analizi”, “Çocuk Ticareti ve Çocukların Korunması” ve “Türkiye’de İnsan Ticareti Eğilimleri: Analiz ve Eylem Önerileri” adlı raporlar yayımlanmıştır.

2022- 2 Şubat 2022 tarihli ve 31738 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan "Uluslararası İşgücü Kanunu Uygulanma Yönetmeliği"nin 15. maddesinin 6. fıkrasında "İnsan ticaretine konu olan veya olabilecek alanlarda çalışan veya çalışacak yabancılar adına uzatma başvuruları da dâhil olmak üzere yurt içinden çalışma izni başvurusu yapılamaz. Bu yabancılar adına çalışma izni başvuruları, vatandaşı oldukları veya yasal olarak buldukları ülkedeki Türk dış temsilciliği aracılığıyla yapılır." "Çalışma izni değerlendirme kriterleri" başlıklı 22 nci maddesinin (4/c) bendinde " İnsan ticareti mağduru olarak ikamet izni verilmiş olan veya 17/3/2016 tarihli ve 29656 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik uyarınca mağdur destek programından yararlanan yabancılar" çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde Bakanlıkça belirlenen değerlendirme kriterlerine tabi tutulmayabilir.